

Šentrupert

Glasilo Občine Šentrupert

Leto: XXI./3
jesen 2019

Glasilo izhaja štirikrat letno
Za občane Občine Šentrupert brezplačno



Rekonstrukcija državne ceste Slovenska vas–Šentrupert	4
Naši izzivi: Z odpadki ravnajmo odgovorno!	15
Od vasi do vasi: Zabukovje – Zamaknjeno v razgibanem gričevju	17



Županov uvodnik

**Spoštovane občanke,
spoštovani občani!**

Poletje se poslavlja in s tem tudi mirni, vroči poletni dnevi. Novo šolsko leto se je začelo, otroci se veselijo novih znanj, ki jih bodo usvojili v šolskem letu. Čas je za siliranje koruze in trgategv grozdja. Tudi na občinski upravi se pripravljamo na nove izzive, ki jih ni malo, skoraj vsak dan pa nastajajo novi. Vsekakor smo si poleti nabrali novo energijo, da bomo brez večjih težav prišli do konca leta.

V občini je bilo poletje kar pestro. Verjetno je najbolj viden začetek rekonstrukcije državne ceste R3 in glavne vpadnice v Šentrupert. Junija smo nestrpnost čakali, kdaj se bo napovedana gradnja začela, zdaj pa mnogi komaj čakajo njen zaključek. Kar je povsem običajno, ko se nekaj gradi, in verjetno velika večina razume zapore in spremembe, ker ve, da bo proti koncu leta ta delček naše občine urejen in zelo polepšan.

Finančne težave ostajajo. Čeprav nismo deležni poročila s strani ministrstva za finance in ne moremo do kredita na finančnem trgu, smo se že nekako navadili in v precejšnji meri poplačali stare obveznosti. Nove tekoče obveznosti se še vedno nabirajo, a v precej manjši meri, kot je bilo stanje na začetku leta.

Julija smo na občinsko upravo prejeli pismo obrambnega ministra Karla Erjavca, v katerem je zapisano, da ugotavljajo, da Lesno-predelovalni center Puščava ni bil zgrajen do 1. junija 2019, in da zato odstopajo od pogodbe o brezplačni odsvojitvi zemljišč za namen izgradnje LPC Puščava, in s tem dopisom štejejo, da je pogodba razveljavljena. Pogodba je bila podpisana 22. decembra 2012. Ministrstvo zahteva vrnitev zemljišč brez bremen. Občina Šentrupert je v odgovoru na pismo zapisala, da je pogodba iz leta 2012 darilna pogodba, od katere ni možno pravnomočno odstopiti z enostransko pisno izjavo. Občina Šentrupert bo uporabila vsa pravna sredstva, da bi ta zemljišča obdržala in v prihodnje uresničila javni interes po ureditvi LPC Puščava, kar je bil javni namen pred sedmimi leti. Na območju Puščave, na katerem je sklenjena pogodba o stavbni pravici, je Inšpektorat RS za Okolje in Prostor investitorju 31. julija 2019 izdal odločbo, naj po dveh mesecih od vročitve preneha z uporabo manipulativnih površin na območju Puščave.

Julija smo tudi pripravili odzivno pismo na zahtevek revizijskega poročila Računskega sodišča in zahtevana dodatna dopolnila. Pripravili smo primerno gradivo in ga poslali v zahtevanih

rokih. Upamo, da bo naše delo tudi dobro ocenjeno s strani najpomembnejšega nadzornega organa v javni upravi.

Avgusta smo poskrbeli za nadaljevanje zgodbe Dežele kozolcev. Za območje, kjer danes stoji muzej, je občina zagotovila, da zemljišča, za katera ima sklenjeno pogodbo o stavbni pravici, ne bodo ogrožena s prenehanjem stavbne pravice v skladu z zakonom o izvršbi in zavarovanju. Junija nas je namreč Okrajno sodišče v Trebnjem obvestilo, da teče izvršba zaradi izterjave dolga lastniku zemljišč. Da bi se izognili dražbi, sem že maja predlagal občinskemu svetu odkup teh zemljišč, ki so strateškega pomena za nadaljnji razvoj muzejske in turistične dejavnosti v Šentrupertu ter za ohranitev kulturne dediščine, ki je prepoznana po Sloveniji in v tujini. V Deželi kozolcev je prišlo tudi do kadrovske menjave - s 1. avgustom je nastopila položaj direktorice Alenka Stražišar Lamovšek, dosedanja kustodinja.

V zadnjem mesecu se odvija javna razgrnitev za 1. spremembe in dopolnitve Občinskega prostorskega načrta (OPN). Sprejemali smo predloge občanov pred zadnjim krogom pogajanj z nosilci urejanja prostora, da bi lahko sprejeli novi OPN.

V poletnih mesecih se je okrepila tudi ekipa uslužbencev na občinski upravi. Nova direktorica občinske uprave je Anne Marie Valentar, svetovalka za okolje in prostor pa Martina Lavrič. V tem času na občinski upravi pripravljamo rebalans proračuna za leto 2019. Ta je potreben, ker ugotavljamo, da predvidena sredstva in stroški niso takšni, kot smo pričakovali ob začetku leta. Obeta se manj prihodkov in več stroškov, kar pomeni, da bomo morali prilagoditi stroške dejanskim prilivom.

Ko pogledamo pod drevesa, vidimo, da se jesenski čas hitro približuje, prva meglena jutra so že tu. Do naslednje številke moremo opraviti še veliko dela, pospraviti pridelke z njiv in vrtov, pripraviti načrte za naprej. Volje imamo veliko, tudi ideje se kar naprej ponujajo, najti moramo še primerne igralce, da se bodo uresničile.

V prihodnji številki glasila bomo imeli spet veliko novih informacij, o dogodkih pa vas bomo sprotno obveščali preko spletne strani občine in z letaki.

Želim vam prijetno branje nove številke glasila in vas lepo pozdravljam.

Andrej Martin KOSTELEČ

Šentrupert

5. redna seja Občinskega sveta Občine Šentrupert, 30. maj 2019

Občinski svet Občine Šentrupert je v prvi obravnavi sprejel odlok za začetek preoblikovanja načina delovanja Dežele kozolcev. Tako se je začel postopek preoblikovanja zasebnega zavoda, ki ga je ustanovilo Javno podjetje Dežela kozolcev d. o. o., v javni zavod. Občinski svet je potrdil tudi dokapitalizacijo javnega podjetja za poplačilo obveznosti, posebej preostanka kredita v višini približno 30 tisoč evrov, in spoštovanje ukrepa Računskega sodišča RS, ki je zahtevalo izbris hipoteke na parceli, kjer stojita Kovačija in Info točka Dežele kozolcev, prav tako pa se je seznanil, da se občina dogovarja za odkup zemljišč, na katerih stojijo kozolci, občina pa ima trenutno le pogodbo o stavbni pravici.

Občinski svet je potrdil letne programe kulture, športa in sociale za letošnje leto, ki so podlaga za razpise za sofinanciranje programov in projektov društev in organizacij.

Člani občinskega sveta so potrdili nove cene storitve pomoči na domu, ki jo v občinah Trebnje, Mokronog-Trebelno, Mirna in Šentrupert izvaja Dom starejših občanov Trebnje. Uporabnik bo za uro storitve ob običajnih dneh po novem plačal 6,31 evra, ob nedeljah oziroma državnih praznikih pa 8,42 evra na uro.

Občinski svet se je seznanil tudi z elaborati o oblikovanju cene izvajanja storitev javne službe oskrbe s pitno vodo, odvajanja komunalne in padavinske vode in ravnanja z odpadki ter obdelave določenih vrst odpadkov v RCERO Ljubljana – zaradi novih cen bo za povprečno enostanovanjsko hišo položnica Komunale Trebnje višja za en evro.

1. dopisna seja Občinskega sveta Občine Šentrupert, 6. junij 2019

Občinski svet Občine Šentrupert je v nadzorni svet družbe JP Energetika Šentrupert za mandatno obdobje štirih let imenoval Dušanko Mikec, Milana Vajdo in Antona Cuglja.

2. dopisna seja Občinskega sveta Občine Šentrupert, 27. junij 2019

Občinski svet je za čas trajanja mandata župana imenoval komisijo za po-

dročje kulture, in sicer v sestavi Anne Marie Valentar, Gabrijela Šturm, Lovro Inkret, Tanja Udovč in Vesna Logar.

6. redna seja Občinskega sveta Šentrupert, 31. julij 2019

Obsežen dnevni red je občinske svetnike zaposloval s trenutnimi aktualnimi vprašanji, ki zadevajo delo in aktivnosti Občine Šentrupert.

Občinski svet Občine Šentrupert je tako v drugi obravnavi sprejel Odlok o prevzemu ustanoviteljskih upravičenj Zavoda Dežela kozolcev za ohranjanje naravne in kulturne dediščine. S tem se zasebni zavod, ki ga je ustanovilo Javno podjetje Dežela kozolcev d. o. o., preoblikuje v javni zavod, ustanoviteljske pravice pa se bodo tako prenesle z javnega podjetja neposredno na občino. Tako bo zagotovljeno nemoteno delovanje muzejske dejavnosti in financiranje neposredno iz občinskega proračuna, olajšano bo poslovanje zavoda, d. o. o. pa bo občina postopno zaprla.

Občinski svet se je seznanil tudi z dokumentom identifikacije investicijskega projekta Komunalno opremljanje Obrtno podjetniške cone Šentrupert, ki predvideva ureditev cone pod Favroškim hribom. Z investicijo se bo izvedla rekonstrukcija ceste in obcestne infrastrukture od ceste Prelesje-Šentrupert mimo Obrtne cone Šentrupert do vključno novega mostu čez reko Bistrico, ki bo tako najširši most čez to reko. Investicija je ocenjena na približno 800 tisoč evrov, pri čemer občina računa na 534 tisoč evrov z naslova razpisa Ministrstva za gospodarstvo, razvoj in tehnologijo, dela pa bi se začela prihodnje leto.

Po zaključenih razpisih za vpis otrok v vrtec je znano število otrok, ki bi želeli obiskovati vrtec, ve se, koliko otrok odhaja v šolo. Na podlagi teh podatkov, normativov in standardov, se oblikujejo novi oddelki, s čimer mora na predlog šole soglašati občinski svet. Občinski svet je tako soglašal s predlogom sistemizacije delovnih mest za Vrtec Čebelica za šolsko leto 2019/2020, podal pa je tudi soglasje k uporabi povečanega normativa števila otrok in oblikovanju oddelkov dnevnega varstva v vrtcu.

Župan je pojasnil, da je občinska uprava v zakonitem roku podala odzivno poročilo na negativno mnenje Računskega sodišča RS o poslovanju Občine

v letu 2016. Hkrati s pripravo odzivnega poročila se je občinska uprava lotila sanacije preteklih napak in pomanjkljivosti, finančna služba pa vzpostavlja sistem, ki je pogoj za sanacijo preteklih zadev.

Občinski svet se je seznanil s poslovanjem občine in realizacijo proračuna v prvi polovici leta – na prihodkovni strani je bila 39,3-odstotna (skoraj 1,2 od načrtovanih nekaj več kot 3 milijone evrov prihodkov) in na odhodkovni 33,8-odstotna (nekaj več kot milijon evrov od načrtovanih skoraj tri milijone evrov odhodkov).

Občinski svet se je seznanil tudi z revidiranim letnim poročilom za leto 2018 JP Energetika Šentrupert d. o. o., ki je pokazalo, da je imelo javno podjetje v letu 2018 nekaj več kot 114 tisoč evrov dobička. Skladno s sklepom občinskega sveta s 3. redne seje je občinski svet zahteval, da se celotni dobiček prenese v občinski proračun.

Župan je občinski svet seznanil o prejemu obvestila Ministrstva za obrambo RS, da odstopa od darilne pogodbe iz leta 2012. Občina Šentrupert je namreč decembra 2012 z obrambnim ministrstvom podpisala pogodbo o brezplačni odsvojitvi nepremičnin na območju nekdanje vojašnice na Puščavi, da bi tu zgradila moderni Lesno-predelovalni center Puščava. Konec maja 2017 je ministrstvo ugotovilo, da se gradnja še ni niti začela in je rok za izgradnjo podaljšalo do 1. junija 2019. Investitor v tem času še ni začel graditi, ministrstvo pa je julija občini poslalo dopis, da odstopa od pogodbe o brezplačnem prenosu zemljišč. Občinski svet se je seznanil z dopisom ministrstva in predlagal, da občina ministrstvu v odgovoru zavrne enostranski odstop od pogodbe. Ministrstvo namreč ni dovolj seznanjeno s sodnimi postopki, ki v zvezi s tem zemljiščem potekajo na Okrajnem sodišču v Novem mestu zoper investitorja, ki je pridobil stavbno pravico za izgradnjo Lesno-predelovalnega centra Puščava. Občina Šentrupert bo uporabila vsa pravna sredstva in druge možnosti, da bo zagotovila ohranitev lastništva na podlagi pogodbe o brezplačni odsvojitvi pridobljenih nepremičnin.

Anne Marie Valentar, direktorica občinske uprave

Rekonstrukcija državne ceste Slovenska vas–Šentrupert in sočasna gradnja kanalizacije in obnova vodovoda

Občina Šentrupert v letu 2019 izvaja zadnjo fazo rekonstrukcije državne ceste R3-750 od konca III. etape do jedra Šentruperta na osnovi sporazuma, ki je bil 26. marca 2018 z ministrstvom za infrastrukturo.

Dela so se začela julija 2019 in bodo predvidoma trajala 170 dni od uvedbe v delo (najkasneje do začetka januarja 2020). Na podlagi javnega naročila, ki ga je pripravila država, je bila 21. februarja 2019 podpisana gradbena pogodba med izvajalcem, državo in občino v vrednosti 695.044,10 EUR; izbrani izvajalec del je podjetje Mapri Proasfalt d. o. o. in njegov nominirani podizvajalec Tegar d. o. o.

V sklopu rekonstrukcije ceste se urejajo tudi površine za pešce, javna razsvetljava in ostala komunalna infrastruktura, obnova vodovoda in vodovodnih priključkov ter kanalizacija v sodelovanju z javnim podjetjem Komunala Trebnje d. o. o. Omenjena dela so v zaključni fazi.

Zaradi izvajanja investicije na tem odseku državne ceste je urejen obvoz po lokalnih cestah in delna zapora manj-



šega odseka lokalne ceste LC 42531 I, ki vodi na trg Šentruperta. V septembru je predvidena tudi popolna zapora LC 42531 I, in sicer v treh terminih, od petka do ponedeljka, 13.–16. 9., 20.–23. 9. in 27.–30. 9. 2019.

Vse občanke in občane Šentruperta ter

podjetnike lepo prosimo za strpnost zaradi hrupa, prahu, obvoza, zapore ceste lokalne ceste in ostalih nevšečnosti, ki jih izvajanje investicije povzroča. Hvala za razumevanje.

mag. Bernardka Krnc



Šolski prevozi

Med prenovo vpadnice Slovenska vas–Šentrupert je onemogočen peš dostop do šole, zato so v tem času prilagojeni tudi šolski prevozi. Za učence iz naselij Slovenska vas, Straža in Brinje je tako uvedeno začasno postajališče v Slovenski vasi, na relaciji Slovenska vas–Rakovnik–Prelesje–Brinje–Šentrupert.

Danica Grandovec, višja svetovalka za družbene dejavnosti

Vabimo prostovoljce

Na predlog Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu Občine Šentrupert vabimo k sodelovanju zainteresirane posameznike, prostovoljce po srcu, da se nam pridružijo in pomagajo pri zagotavljanju dodatne varnosti z usmerjanjem šolarjev po varnih peš poteh v jutranjih in popoldanskih urah.

Avgusta se je začela rekonstrukcija zadnjega dela cestnega odseka do trga v Šentrupertu. Dela bodo predvidoma trajala nekaj mesecev, zato želimo poskrbeti za dodatno varnost naših šolarjev na njihovi šolski poti, ki bo začasno nekoliko okrnjena in prilagojena razmeram.

Zainteresirani prostovoljci naj se osebno zglasijo na občinski upravi ali na telefonski številki 07 34 34 600 ali 07 34 34 607.

Vabljeni k sodelovanju!

Danica Grandovec, višja svetovalka za družbene dejavnosti



Za večjo varnost vseh udeležencev v prometu uredimo vegetacijo ob cestah

Da bi zagotovili čim večjo varnost udeležencev v prometu, želimo vse občane in občanke opozoriti na obvezno obrezovanje in vzdrževanje živih mej, grmičevja, dreves in ostale vegetacije na površinah ob cesti, da sta zagotovljena preglednost ceste in prost profil ceste in da je vidna ter dostopna prometna signalizacija.

Prav tako je treba obrezovati vegetacijo ob pločnikih, saj ta zaradi razraščenosti velikokrat ovira varnost pešcev in drugih udeležencev v prometu.

V praksi to pomeni, da:

- je prepovedano postavljati ograje, zasaditi živo mejo, drevje, trte ali druge visoke nasade ali poljščine, ki bi ovirale preglednost cestišča,



- zaradi preglednosti višina žive meje ne sme presegati višine 75 cm od nivoja vozišča,
- morajo biti drevesa, ki rastejo ob omenjenih cestah, obrezana tako, da je prosta višina nad cesto najmanj 4,5 m,
- mora biti po širini grmičevje ali drevje obrezano najmanj do zunanega roba bankine.

Vse občane in občanke opozarjamo, naj upoštevajo opozorilo in obrežejo žive meje in drugo vegetacijo na svojih površinah ob cestah in s tem zagotovijo prometno varnost. V prihodnjih mesecih bo Medobčinski inšpektorat izvajal nadzor nad ustreznostjo vzdrževanja vegetacije ob cestah.

Brigita Železnik, Medobčinski inšpektorat in redarstvo



Javni razpisi Občine Šentrupert v letu 2019

Skladno z veljavnim proračunom Občine Šentrupert in v njem zagotovljenimi sredstvi za sofinanciranje delovanja društev in organizacij na področju kulture, športa, kmetijstva in turizma je Občina Šentrupert objavila štiri javne pozive za sofinanciranje. Do datuma izida aktualne številke sta se zaključila dva razpisa, in sicer s področja kmetijstva in turističnih prireditev.

Javni razpis za sofinanciranje ukrepov ohranjanja in spodbujanja razvoja kmetijstva in podeželja v Občini Šentrupert za leto 2019:

Na razpis je prispelo 13 vlog; vse so bile vložene pravočasno. Strokovna komisija je pred pripravo predloga razdelitve sredstev vse vloge preizkusila in ugotovila, da je šest vlog popolnih, šest pa jih ni izpolnjevalo razpisnih pogojev. Strokovna komisija je šest prijaviteljev nepopolnih vlog pozvala k dopolnitvi. Po pravočasni dopolnitvi vlog je vseh 13 vlog izpolnjevalo razpisne pogoje in jih je strokovna komisija upoštevala pri pripravi predloga razdelitve sredstev. 31. julija 2019 so bile izdane odločbe o dodelitvi sredstev vsem 13 upravičencem v skupnem znesku 14.000 EUR. V mesecu avgustu 2019 so bile podpisane pogodbe o dodelitvi sredstev in prvi zahtevki upravičencev za izplačila sredstev na Občino Šentrupert že prihajajo.

Javni razpis za sofinanciranje turističnih prireditev v Občini Šentrupert za leto 2019:

Komisija je pregledala in ovrednotila 7 prireditev, ki jih

je prijavilo 5 prijaviteljev. Na podlagi meril in kriterijev za vrednotenje turističnih prireditev iz Pravilnika o sofinanciranju turističnih prireditev v Občini Šentrupert je komisija pripravila predlog razdelitve sredstev za sofinanciranje turističnih prireditev v Občini Šentrupert za leto 2019. Dve vlogi je komisija zavrnila. Komisija je opravila vrednotenje vseh sedmih turističnih prireditev in vsem petim prijaviteljem odobrila maksimalno višino zaprosenih sredstev. Skupna vrednost porabljenih proračunskih sredstev znaša 3.800,00 EUR, kar je razvidno iz predloga razdelitve sredstev za sofinanciranje turističnih prireditev v Občini Šentrupert za leto 2019. V septembru bodo na osnovi izdanih odločb z vsemi upravičenci sredstev po tem javnem razpisu podpisane pogodbe in na podlagi zahtevkov tudi izplačana sredstva.

Rezultate Javnega razpisa za izbor in sofinanciranje izvajalcev letnega programa športa v letu 2019 ter javnih kulturnih programov in kulturnih projektov 2019 pa bomo objavili v naslednji številki glasila Šentrupert.

Primož Primec, višji svetovalec za splošne zadeve

NOVICE IZ DRŽAVNEGA ZBORA

Alarmantno stanje na področju šolske in predšolske infrastrukture

Slovenske občine že dlje časa opozarjajo, da država občinam za delovanje ne namenja dovolj sredstev. Vladni predlog povprečnine v višini 573,5 evra na prebivalca nikakor ne rešuje hude finančne podhranjenosti (zlasti manjših) slovenskih občin. Posebej akuten je problem na področju investicij v objekte šolske in predšolske infrastrukture v lasti občin, še posebej v občinah, v katerih beležijo veliko priseljevanje prebivalstva. Stanje na področju šolske in predšolske infrastrukture je alarmantno, saj občine ne morejo zagotavljati kakovostnega vzdrževanja infrastrukture in zagotavljati potrebnih, novih kapacitet.

V NSi zato zahtevamo, da zaradi izredno pereče problematike Odbor za izobraževanje o tem opravi razpravo in predlaga vladi, da v proračunu ministrstva za prihodnja štiri leta zagotovi dodatnih 25 milijonov evrov za izvedbo razpisa za sofinanciranje investicij v objekte šolske in predšolske infrastrukture v lasti občin.

Blaž Pavlin

Slovo Ivana Omana – narodnega buditelja

Na škofjeloškem pokopališču smo se konec avgusta poslovili od Ivana Omana, velikega Slovenca, enega izmed osrednjih osebnosti slovenske pomladi in osamosvojitve, predvsem pa slovenskega kmeta z veliko začetnico.

Spoštovani gospod Ivan Oman, hvala za vse, kar ste storili za Slovenijo, krščansko demokracijo in slovenskega kmeta.

Blaž Pavlin, poslanec NSi

Realizacija proračuna občine za obdobje od 01.01.2019 do 31.08.2019

Zap. št.	kto	Bilančna postavka	proračun 2019	realizacija AVGUST	indeks real./pror.
I.		PRIHODKI SKUPAJ	3,046,197.44	1,619,194.86	53.2
A)		TEKOČI PRIHODKI (70+71+72+73)	2,560,162.44	1,517,344.48	59.3
I. 70		Davčni prihodki (a+b+c+č)	2,153,580.00	1,460,141.23	67.8
a)	700	Davek na dohodek in dobiček-dohodnine	1,773,707.00	1,193,850.00	67.3
b)	703	Davki na premoženje (premičnine, nepremičnine, dediščine...)	289,080.00	224,461.59	77.6
c)	704	Domači davki na blago in storitve (posebne stor.; drugi davki)	88,313.00	42,826.03	48.5
č)	706	Drugi davki in prispevki	2,480.00	-996.39	
2. 71		Nedavčni prihodki (a+b+c+č+d)	406,582.44	57,203.25	14.1
a)	710	Udeležba na dobičku in dohodki od premoženja (obresti)	188,080.00	3,988.88	2.1
b)	711	Upravne takse in pristojbine	3,100.00	2,008.70	64.8
c)	712	Globe in druge kazni	28,020.00	17,126.96	61.1
č)	713	Prihodki od prodaje blaga in storitev	520.44	1,917.92	368.5
d)	714	Drugi nedavčni prihodki	186,862.00	32,160.79	17.2
3. 72		Kapitalski prihodki (a+b)	143,331.00	0.00	0.0
a)	720	Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	0.00	0.00	
b)	722	Prihodki od prodaje zemljišč in neopredmetenih sredstev	143,331.00	0.00	0.0
4. 73		Prejete donacije (a+b)	0.00	0.00	0.0
a)	730	Prejete donacije iz domačih virov (nepovratna sredstva!)			
b)	731	Prejete donacije iz tujine			
B)		TRANSFERNI PRIHODKI (74)	342,704.00	101,850.38	29.7
a)	740	Prejeta sredstva iz državnega proračuna	342,704.00	101,850.38	29.7
b)	741	Prejeta sredstva iz drž.prorač. iz sredstev proračuna EU	0.00	0.00	
II.		ODHODKI SKUPAJ	2,991,932.00	1,386,343.01	46.3
A)		TEKOČI ODHODKI	1,066,579.10	653,761.46	61.3
a)	400	Plače in drugi izdatki zaposlenim	188,526.10	139,732.47	74.1
b)	401	Prispevki delodajalcev za socialno varnost	36,817.00	23,057.36	62.6
c)	402	Izdatki za blago in storitve (dobavitelji)	787,136.00	483,249.55	61.4
č)	403	Plačila domačih obresti	19,000.00	7,722.08	40.6
d)	409	Rezerve	35,100.00	0.00	0.0
B)		TEKOČI TRANSFERI	975,514.00	584,303.84	59.9
a)	410	Subvencije	19,400.00	3,304.45	17.0
b)	411	Transferi posameznikom in gospodinjstvom	605,536.00	382,590.11	63.2
c)	412	Transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	51,730.00	15,652.48	30.3
č)	413	Drugi tekoči domači transferi	298,848.00	182,756.80	61.2
C)		INVESTICIJSKI ODHODKI	869,188.90	142,095.83	16.3
a)	420	Nakup in gradnja osnovnih sredstev	869,188.90	142,095.83	16.3
Č)		INVESTICIJSKI TRANSFERI	80,650.00	6,181.88	7.7
a)	431	Inv.transferi pravnim in fizičnim osebam, ki niso PU	32,450.00	5,911.40	18.2
b)	432	Inv.transferi proračunskim uporabnikom	48,200.00	270.48	0.6

Vir: APPra-O

Božena Ojcingar, univ. dipl. ekon. rač.

Naši 90-letniki so praznovali



17. julija 2019 je v krogu družine in prijateljev častitljivih 90 let praznoval gospod Franc RATAJ iz Škrljevega. Slavljenca so ob jubileju obiskali tudi prostovoljci Krajevne organizacije RK Šentrupert skupaj z županom Andrejem Kostelcem. Srečanje je bilo pristrčno, polno smeha in petja, saj sta žena Ida in svakinja Štefka zelo dobri pevki.

Ida je slavlencu pripravila praznovanje ter mu ob tem dejala, da trinajstica ni vedno nesrečna številka, kajti ravno pred 13 leti ju jo usoda zbližala in se zdaj skupaj veselita vsakega novega dne. Še posebej je slavljenec hvaležen svoji ldi, ki tako dobro skrbi zanj, saj je že dolga leta prikovan na invalidski voziček. Otroci gospoda Franca, ki živijo v Nemčiji, so gospo ldo zelo lepo sprejeli medse in so se z velikim veseljem pridružili praznovanju.



Ruža Brcar, predsednica KORK Šentrupert

120 let PGD Šentrupert

Tisto soboto sta sonce in dež plesala tako, da je slovesna prireditev ob 120-letnici delovanja Prostovoljnega gasilskega društva Šentrupert minila v družbi sonca in dobre volje. Slovesni dogodek se je začel z blagoslovom prenovljenega gasilskega doma, sledil je mimohod gasilcev in zaključna prireditev.

Leta 1899 je bila podpisana listina o ustanovitvi Prostovoljnega gasilskega društva Šentrupert, s katero je bila začrtana pot društvenega delovanja vse do danes. Tudi po ustanovitvi Občine Šentrupert je društvo ostalo del Gasilske zveze Trebnje, v kateri sodeluje 28 društev, ki zagotavljajo visoko požarno zaščito. Vendar gasilci ne pomagajo le ob požaru, pogosto rešujejo in nudijo pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, stalno skrbijo za izobraževanje članstva in prenos znanja na mlajše

generacije, prav tako za vzdrževanje in nakup opreme za zaščito in reševanje.

Na pobudo takratnega župana Občine Šentrupert Jožeta Brcarja iz Kamnja so se 24. junija 1899 v prostorih gostilne Freljih zbrali ugledni možje Šentruperta in ustanovili Požarno brambo Šentrupert. S tem so sledili vsesplošnemu trendu po slovenskih vaseh, da bi se organizirani spoprijeli s številnimi požari, ki so pogosto uničevali vasi iz napol lesenih in s slamo kritih hiš. Ustanovni občni zbor je bil septembra istega leta in tako je šentrupersko

društvo tretje najstarejše na območju Gasilske zveze Trebnje. Razvoj društva je zajela prva svetovna vojna, po kateri pa so preživeli člani v društvo pritegnili tudi druge krajanje in nadaljevali z razvojem gasilstva v kraju. Prvi prapor so razvili leta 1939, ob 40-letnici društva, drugega 20 let kasneje. Po drugi svetovni vojni so se v društvo prvič vključile tudi članice. Šentruperski gasilci so spodbudili ustanovitev gasilskih društev Sveti Rok in Zabukovje, ves čas pa iskali rešitev za nov gasilski dom, ki bo zadoščal potrebam

Foto Franc Pepelnak – PEP



in željam gasilcev, ter nova, sodobna in ustrezno opremljena vozila.

Predsednik Prostovoljnega gasilskega društva Šentrupert ob letošnjem jubileju je Peter Pavlin, praznovanja sta se udeležila predsednik Gasilske zveze Trebnje Janez Bregant in podpredsednik Gasilske zveze Slovenije Jože Derlink, zbrane je pozdravil tudi župan Andrej Martin Kostelec.

Dan pred zaključno prireditvijo, v petek, 12. julija, so šentruperski gasil-

ci na svečani akademiji ob jubileju podelili 180 društvenih zahval in priznanj – zahvalili so se medijem, zavodom, institucijam, podjetjem in posameznikom, ki jim stojijo ob strani. V soboto pa so nato podelili odlikovanja Gasilske zveze Trebnje in državna odlikovanja. Priznanje gasilske zveze III. stopnje so prejeli Feliks Ahlin, Miha Brcar, Žan Hribar, Marko Lamovšek, Gregor Lampret, Matej Okorn in Matej Ramovš, priznanje gasilske zveze II. stopnje pa Vinko Marn in Dejan Sladič. Gasilsko

odlikovanje III. stopnje so prejeli Janez Primožič, Pavle Brcar in Jože Lamovšek, gasilsko plamenico I. stopnje pa Ciril Lamovšek in Izidor Markelc.

Za glasbeno-pevski del prireditve so gasilci v goste povabili Vokalno skupino Lilith, na odru pa sta na harmoniko zagrala tudi domača gasilca Florjan Gorjup in Blaž Kurent, na družabnem srečanju, ki je sledil uradnemu delu, pa je za zabavo in ples poskrbel skorajda hišni ansambel Dolenjskih 5.

Petra Krnc Laznik

100-letnica Čebelarskega društva Šentrupert

Letos je Čebelarsko društvo Šentrupert praznovalo 100-letnico ustanovitve, ki smo jo obeležili s proslavo in otvoritvijo prenovljenega Lunačkovega šolskega čebelnjaka 8. junija 2019 v Deželi kozolcev v Šentrupertu.

Čebelnjak je blagoslovil župnik Jaka Trček, poleg predsednika ČD Gregorja Tratarja so zbrane nagovorili tudi župan Andrej Martin Kostelec, predstavnik Čebelarske zveze Slovenije Marko Alauf, predstavnik pobratenega ČD Radeče Gregor Bregar in August Gril. Podelili smo priznanja zaslužnim članom, program pa so kulturno obogatili Vokalna skupina Lilith in otroci OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert pod vodstvom Katje Kramar Simončič. Prireditve je povezovala Ana Zgonc, za pogostitev so poskrbele Šentrupertske Šmarnice.

Naše društvo je bilo ustanovljeno 28. aprila 1919 na pobudo takratnega šolskega upravitelja in naprednega čebelarja Aleksandra Lunačka, ki je bil tudi prvi predsednik. Takrat je društvo združevalo člane iz Šentruperta in širše okolice (Mokronog, Mirna, Krmelj). Na ustanovnem občnem zboru je bilo 25 čebelarjev, danes jih je 35, večina iz občin Šentrupert in Mirna. Začetki čebelarje-

organizacije segajo že v leto 1884, ko je bila ustanovljena podružnica takratnega sadjarskega in čebelarskega društva. Aleksander Lunaček je leta 1911 postavil šolski čebelnjak, ki se je kasneje z dograditvami znašel v neposredni bližini šole in vrtca. Zaradi varnosti otrok zadnja leta ni bil naseljen s čebelami, lani pa smo skupaj z Deželo kozolcev in občino našli rešitev in čebelnjak predstavili v Deželo kozolcev, kjer je spet naseljen s čebelami in služi svojemu namenu, dostop pa imajo člani čebelarskega krožka, čebelarji, služi pa tudi kot razstavni eksponat v muzeju kozolcev.

V našem društvu je le en poklicni čebelar z območja Dobrniške kotline, vsi ostali smo manjši ljubiteljski čebelarji. Imamo okrog 250-300 družin, ki so relativno enakomerno razporejene in tako zagotavljajo opraševanje žužkocvetnih rastlin. Na našem področju ni obilnih čebeljih paš, zato tudi ni tako zanimivo za poklicno čebelarje-

nje. Pri nas je spomladanska paša na regratu in češnji, javorju in spomladanskih cvetlicah, paša na oljni repici, na lipi in kostanju in občasno smrekova in akacijeva paša ter gozdna paša. Zaradi relativno šibkega medenja težko pridellamo sortne medove, pridellamo pa nekaj mešanega medu, ki je zelo aromatičen. Po seriji slabih sezon je bila lanska letina normalna, tako da se nam je zdelo zelo dobra, letos pa smo maja, ko bi morali točiti cvetlični med, zaradi stalnega dežja morali čebele krmiti, da so sploh preživele, pa tudi kasneje ni bilo izdatnejšega medenja, tako da smo pridelali le manjše količine medu.

Dobro sodelujemo s Čebelarsko zvezo Slovenije in lokalnim okoljem, predvsem osnovno šolo, kjer deluje aktivni čebelarski krožek pod mentorstvom Mire Vukolić in Pavla Ruglja, skrbimo za izobraževanje članov in sprotno spremljanje društvenih aktivnosti.

Gregor Tratar

Foto: Matej Ostanek



Spremembe v Deželi kozolcev

V Deželi kozolcev Šentrupert d. o. o. so se letos poleti zgodile kadovske spremembe. 31. julija je delovno razmerje zaključila Branka Brcar, s 1. avgustom je bila na imenovana nova direktorica Alenka Stražišar Lamovšek, ki bo skrbela tako za DKŠ d. o. o. (do zaprtja) kot za Zavod Dežela kozolcev.

V družbi DKŠ d. o. o. bo treba poplačati kredite, ki so bile sklenjeni pri Novi KBM d. d., v višini približno 50 tisoč evrov. Obveznosti želimo v čim krajšem času pokriti z dokapitalizacijo s strani občine ter pridobitvijo sredstev iz projekta Oživitev kozolcev. Projekt je v zaključni fazi izvajanja.



V letu 2015 je Dežela kozolcev Šentrupert d. o. o. ustanovila Zavod Dežela kozolcev. Občina Šentrupert je letos sprejela sklep o prenosu ustanoviteljskih pravic iz družbe Dežela kozolcev Šentrupert d. o. o. na občino. Postopek je v teku. Vse sile usmerjamo v razvoj Zavoda, saj je ta oblika bolj smiselna za upravljanje, poslovanje, prijave na razpise in podobno. V prihodnje bo vse dejavnosti v Deželi kozolcev opravljal javni zavod, tržne dejavnosti pa bo postopoma prevzemalo Turistično društvo Šentrupert.

V prvem polletju smo izvedli aktivnosti za tri večje šolske skupine, kjer so pri izvajanju pomagali posamezniki in društva, gostili smo tudi tri poroke in vzpostavili ponovno aktivno sodelovanje z lokalnimi društvi, zavodi in posamezniki.

V Deželi kozolcev vse pogosteje opažamo vandalizem. Žal so vsa opozorila zaman, zato bomo v prihodnje naročili obhode varnostne službe.

Večnamenska pološčad za druženje

V okviru projekta Oživitev kozolcev, ki

se zaključuje, smo pred vstopno točko muzeja postavili večnamensko leseno ploščad, namenjeno druženju, izobraževanju, predstavitev rokodelcev in lokalnih ponudnikov.



Vsako sredo igrajo petanko

Ali ste vedeli, da vsako sredo v Deželi kozolcev upokojenci igrajo petanko? Zelo zanimiva igra tako za igralce kot za gledalce. Vabljeni, da se jim pridružite!



Nova stara sodelovanja: Tržnica v Deželi kozolcev



V Deželi kozolcev bo odslej vsako prvo soboto v mesecu tržnica, na kateri se bodo predstavljali lokalni pridelovalci zelenjave, rokodelci in podobno.

Prva je bila v soboto, 7. septembra dopoldne. Obisk je bil nad pričakovanji. Veseli so bili tako stojničarji, obiskovalci kot tudi organizator, Turistično društvo Šentrupert. Veselimo se nadaljega sodelovanja.

Prenovljena trgovinica v Deželi kozolcev

Verjetno ste opazili, da je Info točka Dežele kozolcev trenutno "prazna". Police muzejske trgovinice bomo ponovno založili, ko bomo dokončno oblikovali novo ponudbo. Izdelki, ki bodo na voljo, bodo od lokalnih rokodelcev, društev in zavodov ali pa bodo od drugod, vendar povezani s kozolci in lesom. Vsi zainteresirani za sodelovanje nas lahko pokliče na 040 256 737 ali pišete na info@dezelakozolcev.si.

Načrti v letu 2020



V letu 2020 načrtujemo nov večji projekt, in sicer smo bili povabljeni k sodelovanju z dansko šolo Skive College in muzejem na prostem Hjerl Hede. Projekt še oblikujemo in vas bomo o vsem obveščali preko spletne strani in socialnih omrežij ter v glasilu. Zaenkrat smo pregledali teren in možnosti ter pripravili prve osnutke za prijavo na razpis.

Zbirka Nika Kralja

V muzej smo pridobili bogato zbirko diapozitivov kozolcev, ki jih je na terenu posnel Niko Kralj. Diapozitive trenutno evidentiramo, v prihodnjem letu pa bomo z razstavo obeležili 100 let rojstva Nika Kralja in ga predstavili tudi kot raziskovalca kozolcev, ki je

v 70-ih letih svoje terensko delo opravljal tudi v Šentrupertu in okolici.

Avtor diapozitiva: Niko Kralj, Original hrani:
Veronika Kralj Iglič, Fotografija diapozitiva:
Alenka Stražišar Lamovšek



Alenka Stražišar Lamovšek,
Dežela kozolcev

Šolarji ponovno v šolskih klopih



Počitnic je, kot vedno, kar prehitro konec in začelo se je novo šolsko leto. Spet se sliši smeh šolarjev, ki se vračajo v šolske klopi. Nekateri se veselijo srečanja s prijatelji in sošolci, drugi se veselijo novega znanja, novih dogodivščin ...

Še posebej je bil prvi šolski dan pomemben za petindvajset prvošolcev, ki so prvič prestopili prag OŠ dr. Pavla Luhačka Šentrupert.

Učenci in učitelji so se v ponedeljek, 2. septembra zbrali na igrišču za šolo. Pozdravila sta jih ravnatelj Jože Tratar in župan Andrej Martin Kostelec. Prijazno sta jih nagovorila in vsem zaželela veliko znanja in uspehov v novem šolskem letu.

Razredničarke so svoje učence pospremile v razrede.

Janja Jerovšek

Prvič v šolo

Prvi šolski dan je nekaj posebnega, zato smo za naše prvošolce in prvošolke pripravili tople sprejem. Ogledali smo si gledališko predstavo Zeleni škrat Ariel v izvedbi gospe Melite Osojnik, otrokom nadeli značilne rumene rutice, se posladkali s torto in jim za domov podarili pisane balone.

Prvi teden je že za nami. Kaj je otrokom ostalo najbolj v spominu?

Julija: Všeč mi je, da v šoli ne bomo spali in da smo dobili balone. Komaj čakam, da se bomo naučili črke.

Mija: Torta, ki smo jedli prvi šolski dan, je bila zelo dobra. V šoli se najraje igram s prijatelji.

Tijan: Rad se igram s kockami. Všeč mi je bilo, ko smo risali svoj obraz.

Aleksej: Zelo mi je všeč športna, saj lahko pri ogrevanju pokažem svojo vajo.

Jerca: Rada se igram s prijateljico Julijo, skupaj tudi sediva.

Maj: Najraje se igram in rišem. Všeč mi je bilo, ko smo si pobarvali dlani in jih odtisnili.

Nastja: V šoli najraje barvam pobarvanke.

Živa: Najbolj mi je všeč, da imamo športno v telovadnici.

Eva: V šoli najraje ustvarjam in računam.

Lukas: Rad se igram s prijatelji, v šoli imam najraje športno.

Miša: Imam novo šolsko torbo, v šoli pa mi je vse všeč.

Jakob: Najraje rešujem naloge. Všeč so mi bili baloni, ki smo jih dobili prvi šolski dan.

Štefan: Rad se igram, všeč mi je, da si med seboj lahko pomagamo.

Tinkara: Igrica o škrtu mi je bila zelo všeč.

Blaž: Najraje se igram, rad sem zunaj na igralih.

Julija: Lepo je bilo, ko smo dobili balone, v šoli imam najraje športno.

Zala: V šoli najraje barvam in rišem.

Teja: Všeč mi je, da se v šoli igramo, barvamo in da smo jedli torto.

Nik: Najraje se učim, rad imam matematiko.

Jan: Zelo rad barvam pobarvanke, še posebej, če so s števili.

Žan: Rad se igram, všeč mi je sestavljanje kock.

Zala: Všeč mi je, da barvamo, pišemo in se igramo. Želim si, da bi bili čim več zunaj in da bi se naučila male tiskane črke.

Eva: Najraje barvam, rada se igram s prijateljicami.

Tea Škarja



Izlet mladih čebelarjev

Učenci OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, ki obiskujemo čebelarški krožek, smo šolsko leto zaključili s prijetnim piknikom, ki ga je za nas pripravila družina Rugelj.

Pavel Rugelj je mentor našega krožka in tajnik Čebelarškega društva Šentrupert. Poskrbel je za koordinacijo med šolo in čebelarškim društvom in nas za celoletno obiskovanje krožka nagradil s piknikom. V prijetnem poletnem jutru smo se odpravili na Okrog, kjer je doma čebelarstvo Rugelj.

Ogledali smo si čudovito okolico, čebele in panje, čebelar Pavel pa nas je seznanil z načinom dela s čebelami. Potem smo imeli piknik in se prijetno zabavali z igrami v naravi.

Za izlet se zahvaljujemo Čebelarškemu društvu Šentrupert, našemu mentorju Pavlu in njegovi družini.

mladi čebelarji OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert in
mentorica Mira Vukolić



Sodelovanje s Tačkami Pomagačkami

Vsi poznamo Tačke Pomagačke, ki širom Slovenije obiskujejo bolnišnice, domove ostarelih in druge institucije. Kužkov, ki s svojo kosmato toplino lajšajo mnogih vrst bolečino, ne bi bilo brez njihovih lastnikov. Ena od njih je tudi Vesna Hude, inštruktorica terapevtskih psov in aktivna članica Tačk Pomagačk. Tudi letos je s svojima terapevtskima kužkoma Ercom in Cooperjem obiskovala našo šolo. Pri krožku prve pomoči je otroke naučila osnovnega povijanja in skrbi za živali, pokazala jim je tudi osnove pravilnega pristopa do psov. Prvošolci pa so bili navdušeni, ko jim je kužek Erc pokazal trike, ki se jih je naučil z Vesno. Pripravljena je sodelovati tudi kot inštruktorica v projektu Beremo s Tačkami, ki je namenjen otrokom s težavami pri branju.

Vesni se šentruperski osnovnošolci zahvaljujemo za nje-
no prostovoljno sodelovanje z nami in se seveda priporo-
čamo še naprej.

Marta Mencin



Pregled šolskega leta 2018/19

Šolo je v preteklem šolskem letu obiskovalo 206 učencev v 11 oddelkih. 61 učencev je prejelo priznanje in knjižno nagrado za lep uspeh. 18 učencev 9. razreda je uspešno zaključilo osnovno šolanje in se vključilo v nadaljnje šolanje.

Ob koncu šolskega leta smo najuspešnejše učence, ki so se med letom izkazali na različnih področjih življenja in dela na šoli, nagradili z ekskurzijo. Nagradnega izleta v Dolenjske Toplice se je udeležilo 39 učencev.

Mentorji so učence pripravljali na različna tekmovanja, na katerih so osvojili šest zlatih priznanj, 14 srebrnih priznanj na državnem nivoju ter številna priznanja na šolskem tekmovanju. Najbolj uspešna učenka je bila devetošolka Ida Ramovš, ki je osvojila pet zlatih državnih priznanj.

Osrednjo prireditev ob 400-letnici prve omembe šolstva v Šentrupertu smo priredili v oktobru s predstavitvijo knjige 400 let šolstva v Šentrupertu, avtorice Mire Brezovar, in

uprizoritvijo muzikala pod vodstvom Nataše Dragar.

Večjo pozornost smo namenili čebelarstvu, saj je leta 2019 minilo 100 let od ustanovitve čebelarškega društva v Šentrupertu. Skozi vse leto smo se na različne načine ukvarjali s čebelarstvom in čebelami (likovno, literarno, glasbeno ...), tej temi smo namenili tudi zaključno šolsko prireditev. Sodelovali smo na prireditvi Čebelarškega društva Šentrupert v Deželi kozolcev.

Poleg izvajanja redne dejavnosti smo sodelovali na različnih projektih in natečajih: Rastoča knjiga, eTwinning, Codewek, Planetu Zemlja prijazna šola, Rastem s knjigo, Dan Zemlje, varna raba interneta, Slovenski tradicionalni zajtrk ...

Izvedli smo tri šole v naravi, ekskurzijo v Salzburg in številne druge dneve dejavnosti. Na šoli smo gostili območni otroški parlament in medšolske delavnice za nadarjene.

Na posebni prireditvi smo počastili 40 let od odprtja prvega oddelka vrtca v Šentrupertu. Delavke vrtca in otroci so nam predstavili razvoj predšolske vzgoje v Šentrupertu in didaktično knjigo Mozaiki časa v otroških očeh, avtorice Damijane Bijek.

V tem letu smo izvedli več dobrodelnih akcij: Drobttinica v sodelovanju s KORK Šentrupert, zbiranje šolskih potrebščin za nubijske otroke (Darfur, Afrika), Zbiranje sredstev za društvo Animal Angels, zbiranje zvezkov za Karitas ...

Izvedli smo dve večji čistilni akciji (september, marec), šest akcij zbiranja starega papirja, na šoli zbiramo odpadle kartuše, tonerje.

Ob zaključku šolskega leta smo na šolo prejeli obvestilo, da je bila naša prijava na razpisu za Kulturno šolo uspešna. Za obdobje od 2019 do 2024 smo prejeli naziv Kulturna šola.

Imamo veliko težav s finančnim poslovanjem, občina nam z veliko zamudo nakazuje sredstva za materialne stroške šole (elektrika, komunala, zavarovanje, ogrevanje, servisi ...). Naša likvidnost je zelo slaba, nekaterim dobaviteljem smo dolžni po več mesecev, prejemamo opomine in plačujemo zamudne obresti. Nekateri dobavitelji nam grozijo z zaustavitvijo dobave.

Še naprej ostaja odprto vprašanje že izvedene delne prenove šolskih igrišč, saj nam je občina kljub pogodbi zavrnila račun. O tem bo odločilo sodišče. Iz medijev sem prebral, da je župan proti meni vložil kazensko ovadbo. Po mojem mnenju je to le zavlačevanje postopkov, saj je župan že ob najinem prvem srečanju povedal, da občina kljub pogodbi ne bo plačala prenove igrišča, saj so se vmes »zgodile volitve«.

Jože Tratar, ravnatelj



Počitnice v hribih – Koprivnik



Za en teden smo se umaknili v hribe, a ne zato, ker bi bilo v hribih lepše, ampak zato, da se v drugem okolju spočijemo, spoznamo nove poti za pohode in doživimo trenutke skupnega bivanja. Letos smo Uskovnico zamenjali z novo lokacijo – bili smo malo nižje pod Pokljuko na Koprivniku. Seveda nismo zdržali, da ne bi obiskali tudi Uskovnice in njene okolice. Nepozabno je bilo kopanje v Bohinjskem jezeru, ki pa bi lahko imel kakšno stopinjo več. No ja, je bilo pa poležavanje v travi ob jezeru toliko bolj prijetno.

povzel Jakob Trček

Šli smo na morje – Ankaran



Tokrat je bila že sama napoved, da bomo na morju v Ankaranu preživeli teden skupaj z eno skupino otrok in mladine iz Maribora, zanimiva. Res, bilo je malo drugače. Spletla so se nova prijateljstva in odkrivali smo, da nekateri začenjajo stavke malo drugače kot mi. Navaditi se je bilo treba na »čuj« in »totik«, ki nista bila ovira za smeh in

razigranost ob večerih na igrišču. Voda je bila še vedno za vse mokra in slana.

povzel Jakob Trček

Oratorij 2019 – Imaš moč

Če ste se tretji teden julija kaj potikali po Šentrupertu, še posebej okrog župnišča, ste prav gotovo opazili nenavadno veliko otrok, ki so skakali, plesali ali tekali okoli visoko dvignjene oratorijske zastave. Spet je bil namreč čas za vsakoletni oratorij, tokrat z naslovom Imaš moč.



Skupaj s Petrom Klepcem, junakom letošnjega oratorija, smo animatorji prek zgodbe in katehez otrokom pomagali spoznavati, kakšno moč imajo in kako jo lahko uporabijo za dobro. Da nismo v prijetnih počitniških dneh popolnoma pozabili na šolo, smo se pri delavnicah učili različnih novih spretnosti in ustvarjali, največ energije pa porabili ob koncu vsakega dne na velikih igrah.

Srečali pa ste nas lahko tudi izven župnišča, saj smo se kar dvakrat odpravili na izlet. V torek smo se peš lotili dolge poti do Okroga, kjer smo izlet zaključili s sveto mašo, v tamkajšnjo cerkev sv. Barbare pa smo gotovo stlačili rekordno število otrok - letošnjega oratorija se je namreč udeležilo približno 140 otrok iz naše in okoliških župnij ter 35 animatorjev. Posebno doživetje za vse pa je bil četrtkov izlet, ko smo se iz Šentruperta odpeljali do Novega mesta, kjer smo si v kinu ogledali novi film Levji kralj.

Za starejše udeležence oratorija smo proti koncu tedna organizirali noč v župnišču. Po koncu običajnega oratorijskega dne so se ti otroci ponovno zbrali pred župniščem, kjer so bile zanje pripravljene dodatne aktivnosti vse do večernega zaključka ob ognju. Skupaj z animatorji so prespali kar tam, da so bili lahko za zadnji dan oratorija prvi na prizorišču dogajanja.

Teden smo v soboto zaključili s sveto mašo v farni cerkvi, ki se je poleg otrok in animatorjev udeležilo tudi precej staršev in drugih prijateljev oratorija.

Eva Gričar

Animatorske počitnice ob Kolpi

Ker smo animatorji na oratoriju porabili veliko energije, smo si šli napolnit baterije na Kolpo, v župnijo Podzemelj. Kopali smo se v eni najtoplejših rek v Sloveniji in vsak dan večkrat plavali do Hrvaške in nazaj. Tega kratkega vikenda v avgustu se bomo spominjali po soncu in nevihti, odlični hrani in še boljši družbi. Bogu smo hvaležni za dar prijateljstva in ga še naprej prosimo za blagoslov pri našem delu.

Sara Krnc

Animatlon



V soboto, 7. septembra, smo bili najpogumnejši animatorji na animatlonu, kjer smo se borili za preživetje ... in

tudi zmagali. Aja, jaz sem samo obračala čevapčice in rezala paradižnik, na sliki pa lahko prepoznate prave borce in zmagovalce na poligonu za preživetje.

Marija Krnc

Blagoslov kužnega znamenja na šentruperskem polju

V sredini 14. stoletja je tako imenovana črna smrt – kuga vzela skoraj polovico evropskega prebivalstva. Tako je ta bolezen morila tudi v Šentrupertu. Ta grozna črna smrt se je kasneje v lažji obliki ponovila še v 15. in 16. stoletju.

Ker je bilo v tistem času pokopališče okoli cerkve, torej v naselju, je bilo treba umrle s kugo pokopati zunaj naselja. Kje je to bilo, ni jasnih virov. Blizu umrlih za kugo so nato postavili znamenje, ki so ga poimenovali kužno znamenje. Običajno je bilo leseno, v obliki stebra, s špičasto streho, na stebru pa križ in še kakšno drugo znamenje ali podooba svetnika.



Ivan Steklasa v svoji knjigi opisuje, da je bilo takšno znamenje tudi na šentruperskem polju. Zob časa ga je uničil, zato so ljudje, da ne bi šlo v pozabo, kasneje postavili novo zidano kužno znamenje ob cesti, ki se je delila v dve smeri. To zidano kužno znamenje kljubuje času že več kot dvesto let, zaradi terena in teže pa se je začelo nagibati v eno smer. Kar dvakrat so ga že popravljali in naredili nove močnejše temelje. Ob zadnji obnovi smo s pomočjo nasvetov spomeniškega varstva nagib pustili kot zgodovinsko vrednost, določili barvo in se odločili poslikati vse tri line s cerkvami v dolini Šentruperta.

Ob tej priložnosti bi se zahvalil vsem, ki ste s svojo strokovnostjo pristopili k obnovi. Najprej je bilo treba urediti streho, ki je zelo drugačna kot strehe drugih podobnih znamenj, utrditi razpadajoče zidovje, dodati novo polico in zaščititi križ z ograjo, obnoviti razpadajoče telo Kristusa na križu in dodati tri poslikave v niše kapelice.

Na pročelje amo napisali tudi leto obnove in dobrotnika, ki jo je v celoti financiral. Hvala mojstrom, še prav posebej pa hvala Marijanu Bartolju in njegovi družini za to pozornost, za čut ohranjanja kulturne dediščine.

Jakob Trček



Blagoslov kapele sv. Trojice



Zlata maša Toneta Krnca

POSLOVILI SO SE ...

Kristina Markovič

Mihaela Gril

Branko Pavšek

Jožefa Starin

Peter Mejaš

Franc Golob

Franc Vovk

Alojz Ziherl

Tomaž Povšič



Z odpadki ravnajmo odgovorno!

Podnebne spremembe so dejstvo in naša realnost, znanstveniki pa se strinjajo, da je prav človek s svojim delovanjem kriv za njihovo močno pospeševanje.

Vsak dan lahko spremljamo novice o taljenju ledu, odmiranju koralnega grebena, požarih v Amazoniji, pa tudi o težavah kopičenja odpadkov v naši majhni državi. Čeprav se nam morda zdi, da kot "navadni" ljudje nimamo vpliva na podnebne spremembe in katastrofe, ki jih prinašajo, je izredno pomembno zavedanje, da je čisto VSAK od nas odgovoren zanje. Zelo pomembno je, da začnemo živeti tako, da bomo naš planet čim manj obremenjevali. Bodimo skromni potrošniki in z odpadki ravnajmo odgovorno!

Izvajalec javne službe ravnanja s komunalnimi odpadki v občini Šentrupert je Komunala Trebnje d. o. o., Andreja Martinčič iz tega podjetja pa nam je za začetek povedala optimistično novice. Ločevanje odpadkov se na celotnem območju, kjer Komunala Trebnje izvaja javno gospodarsko službo, izboljšuje.

Največ nepravilnosti je v skupnih zbiralnicah

Največja težava so sicer skupne zbiralnice in ekološki otoki, kar opažajo tudi člani skupine Šentrupertčani na družbenem omrežju Facebook. Prejeli smo več fotografij sramotnega ravnanja z njimi. Andreja Martinčič pravi, da skupne zbiralnice "posamezniki izkoriščajo za odlaganje vseh vrst odpadkov (predvsem avtomobilskih gum, kosovnih odpadkov, izolativnih in gradbenih odpadkov, embalaže z ostanki barv ipd.), ki na skupne zbiralnice ne sodijo. Stanje se je bistveno izboljšalo na tistih področjih, kjer smo odročno nameštene skupne zbiralnice premestili na več mest neposredno v naseljih in poostri-li nadzor nad ločevanjem". Komunala z občino že nekaj časa išče rešitve, kako stanje na skupnih zbiralnicah in ekoloških otokih izboljšati. Možno je povečevanje kapacitet zabojnikov, odstrani-

tev posameznih zbiralnic in prestavitvev na novo lokacijo in podobno. A vse to bo zaman, če se občani ne bomo zavedali, da je pravilno ločevanje odpadkov in upoštevanje navodil za ravnanje z odpadki nujno.

Nadzor nad ločevanjem kot učinkovit mehanizem za bolj dosledno ravnanje z odpadki

Pristojnost za nadzor nad ločevanjem odpadkov in ukrepanje ima Skupna občinska uprava Mirnske in Temeniške doline oziroma Medobčinski inšpektorat. Andreja Martinčič pravi, da "Komunala uporabnike predvsem opozarja in da lahko ukrepa tako, da neustrezno ločenih odpadkov ne prevzame". Nadzor nad ločevanjem odpadkov pri individualnih uporabnikih inšpektorat sicer izvaja sezonsko, enkrat ali dvakrat na leto.

Ločevanje odpadkov še vedno ni dovolj dosledno

To pomlad je Komunala Trebnje s skupno občinsko upravo Mirnske in Temeniške doline izvedla sortirno analizo ločevanja odpadkov pri večstanovanjskih objektih v Slovenski vasi. V našem občinskem glasilu smo o analizi podrobno poročali v prejšnji številki. Glavna ugotovitev analize je sicer bila, da se v nekaterih primerih ločevanje odpadkov še vedno ne izvaja dovolj dosledno. Glede na prostornino vsebine zabojnikov mešani komunalni odpadki predstavljajo dve tretjini napolnjenosti, preostalo tretjino pa predvsem mešana komunalna embalaža in biološki odpadki (med njimi večje količine kruha in pekovskih izdelkov, sadja in zelenjave, mesnih izdelkov idr.), tudi nekaj steklene embalaže in papirja. Ker imajo prebivalci možnost ločeva-



Pot med Prelesjem in Šentrupertom, foto: Karolina Berk



NEPRIMERNO ODLAGANJE, foto: Boštjan Tratar



POBIRANJE SMETI, foto: Tanja Kolenc



SMETI V GOZDU, foto: Tilen Mandelj



nja in so zabojniki primerno veliki, lahko razlog za neustrezno ločevanje iščemo predvsem v čutu za odgovorno ravnanje z odpadki.

Zakaj sploh ločevati odpadke

Andreja Martinčič iz Komune Trebnje nam je razložila, da je ločevanje odpadkov "pomembno predvsem z vidika ponovne uporabe in pridobivanja sekundarnih surovin oziroma predelave posameznih vrst odpadkov. Vsak odpadek, ki ne sodi med mešane komunalne odpadke, poslabšuje učinek predelave odpadkov". Poleg tega neustrezno zavrženi biološko razgradljivi odpadki povzročajo neprijetne vonjave in priva-

bljajo živali. Martinčičeva nam je še povedala, da več mešanih komunalnih odpadkov pomeni višje stroške ravnanja z njimi.

Odlaganje odpadkov v okolje

Občani večkrat poročajo tudi o nekakšnih divjih odlagališčih ob cestah in v gozdovih. Objavljamo tudi nekaj fotografij na to temo. Kot ste lahko videli vsi, je problematična na primer cesta med Prelesjem in Šentrupertom, kjer večkrat opažajo velike količine odpadkov. V teh časih je težko verjeti, da posamezniki pri tem niso dosledni, da dejstvo, da je vsako odlaganje odpadkov v okolje nesprejemljivo, še vedno ni zasidrano v nas. "Če občani vidijo tako neodgovorno ravnanje, naj povzročitelja opozorijo in ga prosijo, naj nepravilno odložene odpadke odstrani. Obvestijo lahko tudi medobčinski inšpektorat. Mnoge tovrstne odpadke Komunala odstrani samoiniciativno, tako kot tudi mnogi zaved-

ni lastniki nepremičnin, na katerih se ti odpadki pojavljajo. Vsako leto pa so učinkovite tudi skupne čistilne akcije lokalnih skupnosti pri katerih sodelujemo," so nam povedali na Komunali. Naj povemo, da je zgoraj omenjeno območje med Prelesjem in Šentrupertom po posredovanju občanke podjetje Komunala Trebnje počistilo.

Odvoz odpadkov na odlagališče in zbirni center Globoko

Neustrezno ravnanje z odpadki ni opravičljivo. Občani imamo vedno možnost, da na odlagališče in zbirni center Globoko odpeljemo raznovrstne odpadke, ki nastanejo v gospodinjstvu. Brezplačno! "Brezplačno sprejemamo tudi kosovne odpadke, ki jih na podlagi predhodnega naročila lahko prevzamemo neposredno pri povzročiteljih ali jih sami pripeljejo na zbirni center," pravi Martinčičeva in dodaja, da med plačljive odpadke sodijo gradbeni in njim podobni odpadki: "Med odpadki, ki jih ne sprejemamo, so odsluženi avtomobili, motorji, delovni stroji in njihovi deli. Tovrstne odpadke lahko sprejema le pooblaščen koncesionar." Mimogrede, brezplačno lahko tam in v podjetju Plasta oddate tudi očiščeno odpadno silažno folijo.

Združimo moči in dajmo stvarem novo življenje!

V marcu 2019 nekdanji Center ponovne uporabe, ki deluje pod okriljem Komune Trebnje, združil moči s socialnim podjetjem iz Novega mesta – nastala je RECIKLARNA.

V zeleni trgovini pri deponiji Globoko sprejemajo še uporabne predmete (oblačila, obutev, knjige, igrače, pohištvo, elektronske naprave ...). Uporabne predmete lahko oddate v trgovini ali v dveh zbirnih zabojnikih – eden je pred PP Trebnje, drugi pa na Globokem, pred vhodom v zbirni center.

Predmete v trgovini pregledamo, po potrebi očistimo, obnovimo, včasih tudi spremenimo namembnost, in prodamo. Novo priložnost dobijo predmeti, ki so nekemu odveč, za nekoga pa imajo veliko uporabno vrednost. Tako ohranjamo naravo in naravne vire, zmanjšujemo količino odpadkov in skrbimo za boljše prihodnost vseh nas.

Za vse informacije so vam na voljo tudi po telefonu 059 983 176.

Melita Štrbenc



Za (čistejšo) prihodnost!

Naj zaključimo optimistično. V omenjeni skupini na družbenem omrežju, kjer občani večkrat izražajo žalost in ogorčenje nad sramotnim ravnanjem z odpadki, lahko najdemo tudi nekaj fotografij, ko prebivalci skrb za okolje vzamejo v svoje roke oziroma v svoje vreče za smeti. Opažam tudi izrazit občutek za skrb za okolje pri najmlajših, ki se čudijo nad kar tako odvrženimi smetmi. To razumem kot upanje za čistejšo prihodnost! Pa še to. Šolarji večkrat zbirajo star papir, pri tem jih podprite in hkrati storite nekaj dobrega za okolje.

Mateja Leban

NAŠI IZZIVI



V glasilu Šentrupert vi soustvarjate rubriko Naši izzivi. V prihodnji številki bomo več pozornosti namenili površinam za aktivno preživljanje prostega časa v Občini Šentrupert. Če imate s tem povezana vprašanja, jih do 15. oktobra 2019 pošljite na e-naslov glasilo@sentrupert.si in v uredništvu bomo poiskali odgovore nanje in jih objavili v prihodnji, decembrski številki.

Vabljeni k sodelovanju!

Uredniški odbor

Od vasi do vasi

Zabukovje - Zamaknjeno v razgibanem gričevju

Zabukovje je skupaj z Zaloko najzahodnejši predel občine Šentrupert, zamaknjen v gozdnato razgibano gričevje, zgodovinsko vihravo skrivnost in ponosen v domoljubju ter izredno bogat z naravnimi surovinami: od belega dolomitnega peska do čiste podzemne vode.



Samotna kmetija z mlinom v Zgornjem Zabukovju (foto: Fanči Šarf, 1961, Slovenski etnografski muzej)



Gasilski dom je prostor srečevanj vaščanov Zabukovja. Foto: Franc Pepelnak Pep



Potok Cetiška. Foto: Franc Pepelnak Pep

Zabukovje je naselje občine Šentrupert, ki je med najbolj oddaljenimi od občinskega središča. Iz Zabukovja celo hitreje prideš na Mirno kot v Šentrupert, pa vendar je Zabukovje skupaj z Zaloko, Ravnikom in Trstenikom zelo »šentrupersko«. »Za v trgovino je res bližje Mirna, župnika in župana pa imamo v Šentrupertu ...« pravijo domačini.

Čista podzemna voda

Obe mladi občini, Mirno in Šentrupert, verjetno najtesneje povezuje prav Zabukovje oz. okoli 50 kilometrov omrežja javnega vodovoda s podzemno vodo iz Zabukovja. Ob potoku Cetiška, tam, kjer je nekoč stal eden od mlinov, je tovarna Dana Mirna za lastne potrebe proizvodnje pijač že leta 1968 zgradila zajetje. Danes sta tam zajeta dva izvira podzemne vode s povprečno izdatnostjo okoli 35 l/s, ki tudi v sušnem obdobju ohranjata pretok 25 l/s. Izvira

odvodnjujeta obsežen dolomitni masiv Zabukovja. To je kamnina, ki je na območju občine Šentrupert kar precej zastopana. Najpogostejša kamnina srednjega triasa je na tem območju prav svetlo siv dolomit z gomolji roženca, ponekod tudi z vključki apnenca. Tovrstne kamnine so tektonsko razpokane in za vodo prepustne, tako da so na teh območjih bogati vodonosniki s podzemno vodo. V Zabukovju tak vodonosnik pred onesnaženjem varujejo z obsežnim vodovarstvenim območjem, poleg tega pa je potok Cetiška s svojimi poplavnimi ravnici prepoznan in varovan tudi kot lokalna naravna vrednota. Prispevno območje teh izvirov pod Zabukovjem je tudi eno najmanj urbaniziranih predelov občine Šentrupert. Na 3,7 km², kolikor je po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije površina naselja Zabukovje, živi v tridesetih gospodinjstvih le osemdeset prebivalcev. Vodni viri v

dolini potoka Cetiška pod Zabukovjem pa s preko 600 m³ pitne podzemne vode dnevno, z upravljanjem podjetja Dana Mirna, oskrbujejo kar 3.300 ljudi, okoli 40 odstotkov prebivalstva občine Šentrupert in okoli 75 odstotkov prebivalstva občine Mirna. Po ocenah strokovnjakov bi ti vodni viri lahko oskrbovali še veliko večje območje in zadovoljevali še veliko večje potrebe po kakovostni pitni vodi.

Beli pesek in črno oglje

V Zabukovju ne manjka niti lesa. Po pobočjih, kjer se poleg prevladujočega



Križ iz Zgornjega Zabukovja (foto: Fanči Šarf, 1961, Slovenski etnografski muzej)



Križ iz Zabukovja, 2019, foto Franc Pepelnak Pep

dolomita pojavljajo še apnenci, peščenjaki in tudi laporji, rastejo bujni gozdovi. Po imenu kraja bi sodili, da je največ listavcev, bukovine, tistega lesa, ki daje tudi odlično oglje. Domačinom je v preteklosti dodatni vir zaslužka predstavljalo tudi oglarjenje. Kakovostno oglje so vozili daleč naokoli, verjetno tudi do železarne na Dvoru pri Žužemberku, kjer so v 19. stoletju talili železovo rudo tudi iz vzhodnega obrobja Šentrupert, iz Hrastnega, od koder so jo z vozovi »furali« v več kot 40 km oddaljen Dvor, cesarsko-kraljevi železo-livarski ponos.

V Zabukovju ni tovrstnih rudnih pojavov, je pa veliko dolomita. Preko Zabukovja poteka t. i. Žonovska antiklinala, najizrazitejši alpsko usmerjen tektonski element širšega območja. Ker pa je ta geološka struktura narinjena proti severu, so kamnine njenega severnega krila zelo porušene. Ob gubanju

in prelamljanju je srednje triasni dolomit v Zabukovju močno razpokal in se zdrobil. Tako je iz kompaktnega dolomita, prekristaliziranega apnenca, v bližini večjih prelomnic nastal dolomitni pesek. Vzpetina južno od Gornjega Zabukovja je tudi na topografski karti dobila ime Beli pesek. Tam je pred leti nastal velik peskokop, ki je s kakovostnim dolomitnim peskom oskrboval že marsikateri pomemben infrastrukturni objekt v regiji. Problematika peskokopa pa je bila pogosto tudi vroča tema sej šentruperskega občinskega sveta, pa naj je šlo za ekološko rento, obnovo cestišč, zakup občinskih parcel ali kaj drugega. Odkopavanje mineralnih surovin v Zabukovju zaradi sosesčine vodnih zajetij v dolini Cetiške terja še dodatno pozornost in dodatno previdnost, da ne pride do onesnaženja območja pomembnih vodonosnikov tega dela Mirnske doline, ki se skupaj s podjetjem Dana Mirna nekako spontano oglašuje kot dolina, v kateri se »pije boljše vodo«.

Vojne vihre

Zabukovčani so dali svoj velik davek že v prvi svetovni vojni. Po podatkih zgodovinarja dr. Šimaca se najmanj šest fantov po »véliki vojni« ni vrnilo domov v Zabukovje: Gorenčev Janez je umrl na italijanskem bojišču, Prijatelj Janez in Rugljev Jožef sta padla v rusko ujetništvo, Strajnarjev Vendelin ter Zupetov Karel in Martin pa so bili pogrešani. Druga svetovna vojna pa je ta območja na obrobju obsežnih gozdov še močneje prizadela, vojne tragedije so se dogajale dobesedno v njihovih gozdovih, na njihovih dvoriščih, v njihovih domovih. Ljudje v teh krajih so se »enih bali podnevi, drugih pa ponoči«, bali so se za svoje borno imetje, bali so se za svoja življenja. Zaradi oddaknjenosti od doline, od večjih vasi, je Zabukovje na obrobju obsežnih gozdov kar »vlekl« različne vojaške skupine. »V osrčju prijazne Dolenjske, med Gabrovko, Mirno in Šentrupertom, v trikotu naselij Zaloka-Pečice-Zabukovje, leži gozdni predel, ki mu domačini pravijo Jelovka. Najbližja temu prostoru je okoli 600 m oddaljena Zaloka, do Zgornjega Zabukovja je 20 minut, do Pečic pa tričert ure. Po grapi, ki deli Jelovko, teče majhen hudourn potoček z izvirom blizu Zaloke. /.../ Prav tam, kjer potoček prečka cesto med Pečicami in Zabukovjem, so si v začetku zime 1942 uredili borci Zapadnodolenjskega odreda svoj Tabor.« Tako slikovito je Velimir Kraševac – Igor opisal območje partizanskega tabora v Jelovki pri Zabukov-

ju. V gozdovih pod Zaloko in Zabukovjem je 265 »odredovcev« novembra in decembra 1942 preživelo sedem tednov. Poleg vojaških nalog pa so poskrbeli tudi za kulturo: imeli so pevski zbor, organizirali mitinge in obeleževali praznike vseh svetih, sv. Miklavža in božiča. Med tistimi, ki so zagnano pisali in tiskali glasilo Stenski časopis, je bila tudi takrat sedemnajstletna Majda Peterlin, po domače Pekova Majda, pisateljica in pesnica šentruperskih korenin s psevdonimom Vida Brest, ki ji je propagandni odsek Cankarjeve brigade že leta 1944 natisnil prvo pesniško zbirko 16 pesmi. Lahko si predstavljamo, da je idejo za natis svoje prve pesniške zbirke dobila prav v teh gozdovih Zabukovja, ob delu v tiskarski baraki »Urška«, kjer so na t. i. »stiški tehniki« tiskali liste Stenskega časopisa, Poročevalca in Naše žene. V marsikaterem verzu njenih zgodnjih pesmi bi lahko prepoznali motive, ki spominjajo tudi na čas, preživet v gozdovih Zabukovja:

»Zasnežena hosta širna
je moj dom in zavetišče,
hlodi trije, kamnov troje,
ogelj topli in ognjišče.«

Malo zgodovinskih sledov

Zabukovje ni povsem brez sledov starih poselitev. Znano je gomilsko grobišče Benečija v gozdu Bukovje, arheološko najdišče iz starejše železne dobe, visoko od pol do enega metra in s premerom od 9 do 12 metrov. Razen te železnodobne gomile pa na območju Zabukovja skoraj ni najti drugega, tudi cerkve v Zabukovju nikoli niso imele. Na vernost domačinov danes spominjajo le obcestni križi, za katere je križane Kristuse nekoč izrezoval »tisti stari mož od Sv. Križa«, kot je ljubljanski etnologinja Fanči Šarf leta 1961 pripovedoval takrat 59-letni Zidarjev Anton: »Bogce vseh vrst, velike in majhne, drage in poceni, je nekoč nosil po hišah, sedaj pa težko hodi in redkokdaj pride.«

Kopitnikova harmonika

V arhivu Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU v Ljubljani hranijo posnetek etnomuzikologa Julijana Strajnarja iz časov, ko mu je Mejašev Slavko iz Zabukovja, po domače »pr' Kopitnik«, v gostilni pri Jakliču v Šentrupertu na gostilničarjevo harmoniko zaigral pesem »V dolini tihi je vasica mala«. Julijan je v svojih terenskih zapisih leta 1966 zabeležil, »da je Slav-

ko to pesem menda znal že pred Lojzetom Slakom, harmoniko pa je igral že pri sedmem letu.« Kopitnikova domačija je bila iz »kamna in blata«, tako kot takrat večina stavb, je leta 1961 zapisala etnologinja, iz »hiše«, ki je bila nasproti »ta malmu koncu«, pa se je pogosto slišalo harmoniko. Tista Kopitnikova harmonika je spremljala marsikatero veselo dogajanje v Zabukovju in okolici. Verjetno ni bilo ohceti brez nje. So se pa včasih za poroko najprej dogovorili »ta stari«, potem pa je sledilo snubljenje: »Ženin je stisnil nevesti v roke aro in če se je potem skujala, je morala toploti dat nazaj. So pa včasih bolj držal besedo, deklet in fantov niso premenjeval« je etnologinji med raziskovanjem leta 1961 pripovedoval Smoličev Anton (roj. 1902) iz Spodnjega Zabukovja. Pomembna je bila tudi nevestina dota, za katero so zavzeto mešetarili in se sklicevali na velikost grunta, češ: »Hlače se merijo po rit, dota pa po grunt.«

Ozke njive in široko srce

Na gričevnatem območju Zabukovja z nadmorsko višino okoli 350 metrov, ki ga geografi včasih poimenujejo kar hribovje, njive nikoli niso bile široke. Včasih so v Zabukovju »sejali tudi lan, vendar so s tem nehali že pred prvo vojno, sušilnice za lan pa so porabili za sušenje sadja, danes pa so se skoraj vse že podrle. Bile so to okroglo kamnito zidane jame, spodaj ob strani zidu je bila odprtina za kurjenje, vrh zidu so polagali lesu, pod njo pa kurili.« je etnologiji Fanči Šarf leta 1961 povedal Zidarjev Anton. Gojili so tudi žito: »Če je ženska prišla žet pšenico, je dobila štrukel. Včasih pa so vračali z drugačnim delom, zlasti bajtarjem so šli orat. Če je bil bajtar, je lahko dobil plačilo tudi v žitu, je delal 4 dni za en mernik pšenice. Tiste hiše, ki so držale nase, so tabrhajem dale kos kruha, ko so šli domov, starim revnejšim ženam pa tudi mleko,« se je starih časov in širokosrčnosti gruntarjev takrat spominjal Anton.

Zabukovje med najmlajšimi naselji

Čas »gruntarjev, bajtarjev in tabrhajem« je preteklost, zapisana v porumelnih beležkah Slovenskega etnografskega muzeja v Ljubljani, življenje v Zabukovju in njegovih zaselkih pa že dolgo utripa drugače, tudi v nekdanj tako idiličnih Sraslah z lepo pokošenimi travniki in polnimi kozolci. Številni so odšli, velikih kmetij ni več, domačije so razdrobljene po grebenu, prišli so novi, še zidanice so postale domovi, šmarnico v vinogradih pa so zamenjale sodobnejše sorte grozdja ... Demografski podatki Statističnega urada Republike Slovenije so za Zabukovje spodbudni. Indeks staranja, razmerje med prebivalci, starimi 65 ali več let, in prebivalci, mlajšimi od 15 let, je izrazito v korist mladih. S povprečno starostjo prebivalstva 38,5 let se Zabukovje uvršča med najmlajša naselja v občini Šentrupert.

joze.uhan@telemach.net

Na flančniku

Vrt sester usmiljenk na Poštajah v Šentrupertu, 4. del: Žavbe zdravilke in tolažnice iz Šentruperta

Več kot 50 let je v Šentrupertu delovala skupnost sester usmiljenk. Domačini se najbolj spominjajo sestre Deodate (Jožefe Mervar), zdravilke in negovalke. Poleg strokovnega medicinskega znanja je bila vir njenih veščin zdravljenja bogata zakladnica ljudskega znanja o uporabi zdravilnih rastlin. Uradna in alternativna medicina sta tako v Šentrupertu dolga desetletja šli z roko v roki, kar je marsikateremu domačinu rešilo življenje, mnogim pa olajšalo zdravstvene in duševne tegobe.

Glavna dejavnost sester usmiljenk je bila zdravstvena oskrba. Z vso predanostjo, strokovnim znanjem o zdravstveni oskrbi in samouškim znanjem o zdravilstvu jo je dolga leta opravljala sestra Deodata. Mnogim domačinom je bila prvi in edini zdravitelj. Veliko ljudi je v bolezni pomoč poiskalo pri sestrah na Poštajah. Zdravnikov ni bilo, tudi dostopni niso bili. »Si moral biti že hudo slab, da si šel tja,« o tem, kdaj so obi-

skali zdravnika, pripoveduje domačin. V Trebnjem je deloval doktor Pavlin, pozneje pa je v ambulanti v Mokronogu deloval Šentruperčan Jože Jaklič, ki pa je imel tudi na domu v Šentrupertu manjšo ambulanto. »Veliko smo k njemu hodili, da ni bilo treba iti v Mokronog. Za tako glavno si moral iti v Mokronog, drugače smo hodili pa tukaj, kar k njemu domov. Imel je eno sobico

tako pa smo šli popoldne, ko je domov prišel.« Nemalokrat je svoje paciente napotil k sestram usmiljenkam. Če je recimo predpisal injekcije, jih je napotil k sestram, da jih bodo one dajale. »Mi ne moremo vam več pomagat, pejte pa zdaj še k sestram,« je velikokrat rekel, se spominjajo domačini.

Sestre so imele v hiši na Poštajah ambulanto za sprejemanje bolnikov. Vodi ➤



Jožefa Mervar - sestra Deodata v svoji mladosti. Fotografija je bila objavljena v knjigi Pozabljena polovica.



Prvoobhajanke v Šentjanžu z naglavni venčki, ki so jih izdelovale sestre v Šentrupertu. Prva iz desne Lenčka Kohlenprath. Okoli leta 1950. Hrani Lenčka Kohlenprath (roj. Lamovšek na Velikem Cirkniku), Borovlje.



Sestra Deodata s sinovima sosedovega Marjana Košaka. Fotografirala se je pod pogojem, da se na sliki vidi, da je oskrbela malega pacienta. Šentrupert, okrog leta 1960. Hrani Pavla Koščak, Šentrupert.

la jo je sestra Deodata, ki je bila dolga leta prednica. Ljudje so k njej množično hodili po pomoč. »Če si se kej urezal ali pa če si zbolel.« Domačini so ji zaupali, ker je pozdravila marsikatero bolezen in poškodbo, znala je prisluhniti in potolažiti, radi so jo imeli tudi otroci. »Pa pri njej ni nič bolelo. /.../ Tako je znala te potolažiti.« K njej so hodili celo z Mirne in Mokronoga. »Jaz ni-

sem nikoli hodila k dohtarjem. In z otroki ne. Saj ni bilo takrat tako. Če je bilo cepleje, so v šolo prišli cepit. Ja, k Deodat smo šli, pa se je vse pozdravilo,« svoje izkušnje nizajo domačini. Do bolnikov je hodila tudi v oddaljene vasi. Velikokrat je pri njih bedela na smrtni postelji ter jim lajšala zadnje ure življenja. Bolnike z resnimi boleznimi oziroma poškodbami je napotila v bolnišnico. Nemaleokrat se je zgodilo, da v bolnišnico niso hoteli; njih je zdravila in pogosto ozdravila sama. Uradni medicini ni nikoli nasprotovala, saj je veliko znanja črpala iz nje. Z lokalnim zdravnikom sta se dopolnjevala; nikoli mu ni oporekala. »Ji je pomagal (op. p. zdravnik Jože Jaklič). Ni pa se hotela vtikati v to, da bi prevladala. Da bi katerega nagovarjala, da naj njej verjame. Buh var, to ni čisto nič hotela,« njeno delo opisuje sogovornica.

Sestra Deodata je medicinsko znanje pridobila v bolnišnici v Beogradu, kjer je nekaj časa delovala. Od tam je pozneje dobivala zdravila in sanitetni material. Zdravila je dobivala tudi od zdravnika Jakliča. »Zdravila so pa imele, če so kateremu ostale ali pa če je umrl.« V ambulanti je imela lesen okrogel stol, pribor za čiščenje ušes, sanitetni material, zdravila, mazila, tinkture ipd. »Ona je imela tisto ambulanto. Kot bi rekla, eno luškano sobico. /.../ Pa taka omara je bila notri, da je bilo vse stekleno. Tam si vse videl. Ona je vse imela noter v takih kozarčkih. Jaz ne vem, kje je dobila,« opisuje domačinka. Povoje so sestre oprale in zlikale, da so bili za ponovno uporabo.

Poleg strokovnega medicinskega znanja je bila vir njenih večšin zdravljenja bogata zakladnica ljudskega znanja o uporabi zdravilnih rastlin. »Je rekla, čez celo leto imamo veliko dela, če hočemo pripraviti te stvari za revne ljudi,« pripoveduje domačinka o besedah sestre Deodate.

Sestre so na vrtu gojile meto, meliso, kamilice, janež, žajbelj, netresk in ognjič. »So bile bolj osnovne stvari, ni bil tako pester izbor kot danes. Lovorovega lista tudi niso imele. So pa dobivale one razna zelišča tudi pri ljudeh.« Iz množice gojenih in divje rastočih zdravilnih rastlin so izdelovale mazila, tinkture, kapljice, sirupe in praške; recepte je imela sestra Deodata zapisane na lističih. Sogovorniki pripovedujejo, da je praške delala tako, da je stolkla suha zelišča. Najbolj znana je bila po svojih mazilih, saj je z njimi ozdravila marsikatero bolezen. Največkrat je v posebni bakreni posodi kuhala dve osnovni žavbi. »Ena krema je bila taka, da je čistila, da je ven vlekla. Ena je potem pa celila. /.../ Ona je kuhala to, ne vem, če ni rekla 48 ur, da se je moglo to kuhat. Zelo, zelo dolgo. Takrat je bila vsa zabuhla, ko je mešala skoz. To je morala skoz mešat, da se ni kaj prijel,« se spominja sogovornica. Mazila je kuhala iz svežih in suhih zelišč. »To je pa Deodata vse nabrala rože. Ampak potem jih je pa imela, to so bili 20-litrski kozarci, stekleni, tamle zunaj. Je bilo polno tistih rož. /.../ Potem pa ko je kuhala te žavbe, to je bilo čisto črno. So rekli, da je tako smrdelo. Samo tista žavba ti je pozdravila vse.« Za mazila je uporabljala smolo, vosek, maslo, mast ipd. Katere sestavine je sestra Deodata uporabljala, pričajo tudi zapisi v glasilu Šentrupert: »Kako veliko mazil ste naredili, ko ste uporabljali smolo, med, vosek in živinski mozeg – pa še polno drugih reči.« Marsikatero sestavino so jim priskrbeli domačini, zelišča pa so nabirale tudi same. »One so poleti veliko nabirale rastline, da so potem kuhale tista mazila.«

V receptu za rumeno žavbo sestra Deodata navaja, da potrebujemo »50 dkg rumenega voska, 50 dkg namiznega olja, 50 dkg smrekove smole, 3 dkg kafre, 8 dkg trpotčevega soka. Vosek in olje in smola se vsako posebej kuha. Potem se vosek in smola skupaj zlije, da zavre, potem se pridene olje ter se zopet skupaj zavre, končno se da še kafa in trpotčev sirup noter in se tako dolgo meša, da se shladi.«

Uradna in alternativna medicina sta pri sestrah usmiljenkah v Šentrupertu dol-

ga desetletja šli z roko v roki, kar je marsikateremu domačinu rešilo življenje, mnogim pa olajšalo zdravstvene tegobe. Vse od leta 1962, ko se je v Šentrupert vrnila sestra Deodata, do osamosvojitve oblast ni ovirala njihovega dela. »Ko se je pa ta (op. p. sestra Deodata) že postarala, so pa drugo prednico dali. Takrat je pa vso veljavo izgubila. Takrat je pa zelo bilo hudo ji. Je bila pa ta prednica nova čisto njej nasprotna.« Morala je prenehati z izdelavo mazil, sestre niso več gojile rož na vrtu pa tudi zdraviti ni smela več. Sestra Deodata, zdravilka in negovalka, je umrla 10. maja 1992, stara 89 let. Pokopana je na šentrupertskem pokopališču.

Sestrsko postojanko v Šentrupertu so ukinili dve leti po njeni smrti, 7. aprila

1994. Ukinitvi je botrovalo tudi dejstvo, da so sestre v Šentrupertu ostarele, mladih, ki bi se odločile za ta poklic, pa je bilo čedalje manj. Skupnost je sestrsko hišo v Šentrupertu prodala, ko so odšle zadnje sestre. Parcela se je do danes ohranila v izvirnem obsegu, tudi nekoliko predelana hiša še vedno stoji. V zavesti domačinov pa ostaja spomin na vse dobro, kar so sestre usmiljenke in predvsem sestra Deodata naredile za njih.

Konec.

Viri:

Hčere krščanske ljubezni sv. Vincencija Pavelskega (sestre Usmiljenke). Iz kronike Jugoslovanske province Družbe hčera krščanske ljubezni (usmiljenih sester sv. Vincencija Pavelskega) I. in II. del. HKL Sv. Jakob, 2. maj 2008. Dokument hrani

Pavla Koščak, Šentrupert; Kostevc, Malči, ŠentRUPERT, posebna številka glasila pred prvim praznikom Občine Šentrupert. Leto X / 21. maj 2008, str. 21; Vidmar, Maja, 'Jožefa Mervar – s. Deodata (1903 – 1992), zdravilka in negovalka'. V: Pozabljena polovica: Portreti žensk 19. in 20. stoletja na Slovenskem. Maja Savelli in Goran Č. Potočnik, ur. Prvi ponatis. Založba Tuma in SAZU, Ljubljana 2012, str. 385–387.

Sogovorniki: Hribar Geli, roj. 1939, Kamnje; Hribar Janez, roj. 1938, Kamnje; Kohlenprath Lenčka, roj. 1944, Borovlje; Koščak Milka, roj. 1935, Kamnje; Lovše Jahič Cvetka, roj. 1934, Zapuže, Mirna; Slaviček Cvetka, roj. 1949, Škofljica; Neimenovana sogovornica, roj. 1945, Šentrupert; Neimenovana sogovornica, roj. 1952, Šentrupert.

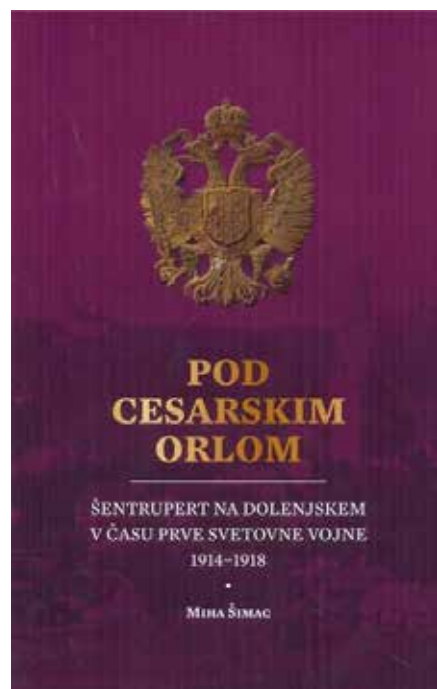
Mojca Ramovš, Zavod Rožlin

POGOVOR Z DR. MIHO ŠIMACEM:

Dostojen pomnik na viharne čase prve svetovne vojne: Šentrupert na Dolenjskem (1914-1918)

Dr. Miha Šimac, zgodovinar in teolog, asistent pri Katedri za zgodovino Cerkev in patrologijo Teološke fakultete Univerze v Ljubljani, je svoje zgodovinsko raziskovalno delo pred leti razširil tudi na Šentrupert v času prve svetovne vojne. Ob stoletnici končanja te »vélike vojne« je na pobudo in ob podpori

Jožeta Anderliča, poslovneža s šentruperskimi koreninami, izšla knjiga Pod cesarskim orlom: Šentrupert na Dolenjskem v času prve svetovne vojne (1914–1918).



Naslovnica knjige, ki je bila v Šentrupertu predstavljena hkrati z odkritjem spominske plošče novembra 2018

V oceni te znanstvene monografije je dr. Robert Devetak v časopisu za krajevno zgodovino Kronika zapisal: »Knjiga razkriva marsikateri delček zgodovine župnije Šentrupert v času prve svetovne vojne in se postavlja na vidno mesto ob bok drugim študijam in delom, ki obravnavajo to temo na mikrozgodovinskem nivoju«.

- Dr. Miha Šimac, kako je prišlo do pobude za obdelavo te zgodovinske teme in pripravo knjige, ki obravnava razmeroma majhen prostor v zaledju večjih vojaških dogajanj pred sto leti?

Gospod Jože Anderlič je v letu 2018, ob stoti obletnici konca prve svetovne vojne, želel v tej vojni padlim Šentruperčanom postaviti dostojen pomnik, ki ga v fari vse do takrat še ni bilo. Gospod Anderlič se je za to raziskovanje sprva obrnil na arhive in dr. Franceta M. Dolinarja, preko katerega sem potem sam prišel v stik z njim. Prvotno je bilo mišljeno, da se poskusi ustvariti le seznam padlih in izginulih na bojnih poljanah, ki bi bil podlaga za spominsko obeležje, ob raziskovanju pa se je ideja nadgradila s tem, da se to viharo obdobje zgodovine prelje v monografijo.

- Kako vam je uspelo, po mnenju recenzenta dr. Jureta Volčjaka, »praktično iz nič sestaviti bralcu tako prijazno knjigo«? Zgodovinski viri o tem obdobju so med domačini Šentruperta verjetno izredna redkost?

Šentrupert je, kakor mnogi drugi kraji na Slovenskem, v času druge svetovne vojne doživel viharne čase, zaradi česar je bilo uničenega precej arhivskega gradiva. Tako se denimo ni ohranila šentruperska šolska kronika, ki bi gotovo lahko podala še dodaten vpogled v čas prve svetovne vojne pa tudi v druga obdobja zgodovine. Opreti se je bilo mogoče le na matične knjige, posamezne časopisne prispevke, med katerimi domačini ohranjeno korespondenco ali posamezne dokumente in fotografije. Na podlagi teh razpršenih virov je bilo treba graditi in

postaviti osnovno izhodišče za raziskovanje v dunajskem Vojnem arhivu. Tudi na Dunaju so se našli nekateri podatki o šentruperskih možeh in fantih v vojaških suknjah. Z večjim sodelovanjem domačinov bi morda odkrili in osvetlili še marsikatero življenjsko pot šentruperskih fantov, ki so se znašli na bojnih poljanah prve svetovne vojne, a upam, da so tudi ti zbrani in zapisani podatki vsaj dobra osnova za nadaljnja raziskovanja.

- Uspelo vam je zbrati podatke o 101 umrlem vojaku iz Šentruperta. Seznam umrlih se bo mogoče z novimi raziskavami še razširil, že trenutno število pa govori o izjemnem davku, ki ga je šentruperska fara dala »cesarskemu orlu«.

Seznam padlih le potrjuje razmišljanja gospoda Anderliča, da je bil davek šentruperskih fantov gotovo visok. S pomočjo seznama, ki se bo najbrž res lahko še razširil, pa je po svoje izjemno zanimivo ugotavljati tudi, kje vse so se možje in fantje bojevali. Med padlimi tako najdemo tudi domačine, ki so se bojevali na drugi strani in ne v cesarski armadi. Izjemno zanimivo je bilo raziskovati zgodbo vojaka Tomažina, ki je kot ameriški vojak tik ob koncu vojne padel v Franciji. S pomočjo ameriških prijateljev in raziskovalcev je bilo o njem in njegovi vojaški poti mogoče pridobiti kar nekaj informacij, ki sicer niso bile poznane. Gotovo je bilo takšnih fantov

še več. Nehote se je postavilo vprašanje – je bil kdo tudi v francoski armadi? Morda kot pripadnik legije? Je bil kdo od domačinov v srbski vojski? Ničkoliko vprašanj, ki jih poraja takšen seznam, žal pa je do morebitnih odgovorov danes težko priti.

- V knjigi izpostavljate tudi nekatere osebnosti iz Šentruperta (npr. nadporočnika Lunačka, nadporočnika grofa Barbo), ki so za svoje aktivnosti prejele tudi odlikovanja.

Omenjeni primeri so le posamezni pokazatelji hrabrosti, ki je domačinom tudi danes ne manjka. Odlikovanih fantov je bilo tudi takrat gotovo več in bi se to tematiko dalo še bolj podrobno raziskati. Pri tem ne gre le za častnike, pač pa predvsem za preproste vojake, ki so si na bojnih poljanah priborili pohvale in različna odlikovanja za pogum. Takšno odlikovanje je v času habsburške monarhije prinašalo tudi določene mesečne doklade, kar je posamezniku lahko izboljšalo njegov gmotni položaj. A o tem in o junaštvih preprostih fantov in mož iz naših dežel, ki so jih pokazali na bojiščih, se danes skorajda ne govori. Pa bi prav te zgodbe posameznikov včasih lahko bile prelite tudi na filmsko platno! Velikokrat bo seveda pri tem sledil očitek, da so se bojevali »za tron, za tujce, za osovraženo monarhijo«, v resnici pa je bila to takrat njihova domovina, na kar se nemalokrat pozabi. Morda tudi takšni zapisi potem privabijo ljudi, da se spomnijo na skorajda že pozabljene družinske zgodbe in se v kakšnih zaprašenih predalih na podstrešju nato najdejo posamezne fotografije ali celo odlikovanja, ki so jih stari očetje dobili za svoj pogum.

- Šentrupert čaka na celovito zgodovinsko obdelavo obdobja med drugo svetovno vojno. Mogoče ste prav s knjigo Pod cesarskim orlom dali namig za zgodovinsko raziskavo tudi tega izredno »vihravega obdobja« Šentruperta.

Če je knjiga o Šentrupertu v času prve svetovne vojne sprožila takšna razmišljanja oziroma, kakor pravite, namig za zgodovinsko raziskavo, je torej to skromno delo vendarle doseglo in preseglo svoj namen. Prvi in temeljni namen je bil nesporno ta, da se vsem domačinom postavi dostojen pomnik na viharne čase prve svetovne vojne tudi v pisani besedi; drugi pa, da bo morda to pisanje predstavljalo klic k večjemu angažmaju in raziskovanju domače zgodovine, ne le za obdobje omenjene druge svetovne vojne, pač pa tudi za čas med obema vojnama in nič manj pestro povojno obdobje. Čas bo pokazal, ali bo s pomočjo domače skupnosti mogoče uresničiti tudi ta izziv.

jože.uhan@telemach.net

Avtor knjige dr. Miha Šimac ob odprtju spominske plošče v Šentrupertu, foto: Reitenburg d.o.o.



Narečni večer je pritegnil številne obiskovalce

2. Narečni večer, na katerem je prof. dr. Vera Smole predstavila svojo novo knjigo *Naruobe prav: folklorne in spominske pripovedi iz šentruperske fare na Dolenjskem*, se je zgodil na tretji petkov junijski večer. Številni obiskovalci, ki so se zbrali v galeriji Osnovne šole dr. Pavla Lunačka, so med drugim prisluhnili zanimivim narečnim pripovedim, ki so jih obogatili s pestrim kulturnim programom.

Knjiga *Naruobe prav* vsebuje 659 folklornih in etnoloških pripovedi ter še 25 folklornih obrazcev in pesmi, skupaj 684 daljših in krajših enot, razvrščenih v 11 poglavij. Zbrane so bile v dobrih treh desetletjih na območju starodavne šentruperske fare, sedaj Občine Šentrupert z okrog 2.900 prebivalci. Zapisane so naravnost iz ust 87 pripovedovalcev, rojenih med letoma 1901 in 1965, v šentruperskem narečnem govoru.

Poleg avtorice knjige, ki je po rodu iz Šentrupert, so junijski večer sooblikovali prof. ddr. Marija Stanonik, urednica zbirke *Glasovi*, ter Ivanka Ponikvar in Jože Ramovš, ki sta skupaj z Vera Smole interpretirala izbrane pripovedi iz knjige. Z bogatim kulturnim programom so dogajanje popestrili Mladinski pevski zbor OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, Vaški pevci Šentrupert in mladi harmonikar Žan

Kostanjevec, zbrane je nagovoril šentruperski župan Andrej Martin Kostelec, niti prireditve pa je povezovala Petra Krnc Laznik.

Narečni večer v Šentrupertu je pripravila trebanjska območna izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD), omogočila pa ga je Občina Šentrupert.

Joži Sinur, JSKD OI Trebnje



Spodbujanje branja v Krajevni knjižnici Šentrupert

Ob začetku novega šolskega leta prijazno vabimo v šentruperski knjižni hram nove in zveste bralce vseh generacij. Svetovali vam bomo pri izbiri primerne knjižnega gradiva za potrebe šolanja, imamo pa tudi velik izbor branja za sprostitev.

V začetku oktobra se vračajo že uveljavljeni bralni projekti, kot so Jurčkov nahrbtnik za najmlajše in Bralna potepanja za odrasle bralce. Tema letošnjih Bralnih potepanj je »Knjiga me dviga«. Vračajo se tudi ure pravljic, ki bodo vsako drugo sredo ob 17.00.

Naše mlade bralce iz Šentrupert, ki ste sodelovali pri poletni bralni znački Vesolje bralnih zakladov, vabimo na srečanje z zabavnim mladinskim pisateljem Primožem Suhodolčanom, v petek, 27. septembra 2019, ob 18.00 v Knjižnico Pavla Golie Trebnje. Čaka vas presenečenje!

V okviru Festivala pohodništva Mirnske doline 2019 pa bomo 23. 10. 2019 ob 18.00 organizirali predavanje z naslovom *Gozd in turizem*. Gostili bomo gozdarja Jožeta Praha iz Zavoda za gozdove Slovenije.

Patricija Tratar, Krajevna knjižnica Šentrupert



Jubilejni Mali likovni tabor so gostili v Dragi pri Šentrupertu

Drugi junijski torek so se likovnice in likovniki druge in tretje triade osnovnih šol zbrali na tradicionalnem, že 20. Malem taboru likovnih ustvarjalcev osnovnih šol Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Pod mentorstvom priznanega ilustratorja Petra Škerla je kar 56 likovnih ustvarjalcev iz 17 osnovnih oziroma podružničnih šol letos ustvarjalo na temo kulturne dediščine, med njimi tudi mladi likovnici z Osnovne šole dr. Pavla Lunačka Šentrupert.

Na jubilejnim Malem likovnem taboru, ki ga pripravlja trebanjska območna izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD), omogočajo pa občine Mirna, Mokronog-Trebelno, Šentrupert in Trebnje, so se udeleženci in udeleženke najprej zbrali v Galeriji likovnih samorastni-

kov Trebnje, kjer so jih med drugim navdihnili ustvarjalci 52. Mednarodnega tabora likovnih samorastnikov.

Tradicionalno slikarsko srečanje za osnovnošolce se je nadaljevalo v Dragi pri Šentrupertu, v društveni hiši Etno družabnega društva Draga, ki je pripravilo tudi predstavitev starega kmečkega življenja. Mladi likovniki in likovnice so nato poiskali različne kotičke za ustvarjanje, ustvarjena likovna dela pa so postavili na ogled v društveni hiši v Dragi. Zaključek jubilejnega Malega likovnega tabora, kjer je ustvarjalce pozdravil tudi šentrupertski župan Andrej Martin Kostelec, je s humorjem začinila skupin P.L.I.N.

Joži Sinur, JSKD OI Trebnje



Spomin na poletje, ko so se udeleženci 52. Tabora na razstavi Irene Polanec družili z udeleženci 20. malega likovnega tabora Dolenjske, Bele krajine in Posavja ter župani občin Šentrupert, Mokronog-Trebelno in Mirna. Foto: Alenka Stražišar Lamovšek

Poletje se bo počasi poslovilo in pozdravili bomo novo šolsko leto, se pripravili na nove izzive in dogodivščine in za vas pripravili zanimive delavnice, razstave in dogodke.

Z novim šolskim letom prihaja program delavnic in vodstev, ki ga bomo izvajali za otroke v vrtcih, učence osnovnih ter dijake srednjih šol, in je namenjen širjenju in utrjevanju znanja o umetnosti ter ustvarjanju.

NE ZAMUDITE ŠE ZADNJIH TRENUTKOV za ogled del Irene Polanec, ki je dala galeriji poseben pečat, saj je več desetkrat sodelovala na Mednarodnih taborih in galeriji podarila številna dela.

GALERIJSKA PALETA

Novo šolsko leto v galerijo prinaša nove delavnice, razstave in dogodke

Od oktobra pa bomo v galeriji gostili novo razstavo, ki nastaja v sodelovanju z Muzejem grada Koprivnice in njihovo Galerijo naivne umetnosti, Hlebine. Predstavljena bodo dela Ivana in Josipa Generalića, Franja Mraza, Mirka Viriusa, Mija Kovačića, Ivana Večenaja in številnih drugih avtorjev. Dela nekaterih med njimi hranimo tudi v Galeriji likovnih samorastnikov Trebnje, druga pa bodo pri nas gostovala prvič. Prebivalcem Šentruperta je še posebej znana Dragica Belković, saj njen kip Popotnik (1977) stoji pred OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, ljubitelje ilustracij pa bo prav gotovo navdušil Ivan Generalić, ki je ustvarjal tudi ilustracije za otroke. Razstava nas bo spremljala od 24. 10. 2019 do 9. 2. 2020.

Vabljeni, da nas obiščete.

Špela Sila in Andrejka Vabič Nose,
Galerija likovnih samorastnikov Trebnje

Zdravstveno letovanje otrok na Debelem Rtiču

Od 21. do 28. julija je na Debelem rtiču na priporočilo osebnega zdravnika letovalo 53 otrok iz občin Trebnje, Mirna, Šentrupert in Mokronog–Trebelno, spremljalo pa jih je pet vzgojiteljic.

Vreme je bilo sončno in vroče, tako da so otroci uživali v čofotanju v morski vodi. Zabavali so se še z igranjem družabnih igranic, pletenjem zapestnic, na nogometnih treningih, nekaj pa so se naučili tudi o prvi pomoči. Veliko časa so preživeli tudi v senci borovega gozdička. Z velikim veseljem so se udeležili tekmovanja za miss in mistra Debelega rtiča, tekmovanja za najbolj odštekan stil in Rtič ima talent.

Posebno doživetje pa je bil izlet z ladjico v Koper, kjer so se posladkali s sladoledom.

Lepo je spoznati nove prijatelje in preživeti teden na morju v družbi vrstnikov, saj taka doživetja ostanejo, nas obogatijo z neprecenljivo izkušnjo, ki nas bo spremljala celo življenje.

Sredstva za organizacijo letovanja pridobimo preko razpisa od ZZZS in od vseh štirih občin, del pa prispevajo starši.



Veseli smo, da so tudi letos otroci na letovanju uživali in se domov vrnili nasmejani, zdravi in polni doživetij.

Katja Strmole, sekretarka RKS-OZ Trebnje

Krvodajalstvo je dobro razvito

V Sloveniji potrebujemo v povprečju okoli 300 krvodajalcev na dan, da bolnikom zagotovimo potrebno količino krvi. Darovanje krvi je ena najplemenitejših oblik pomoči sočloveku. Po številu krvodajalcev se Slovenija uvršča v evropsko povprečje, najpomembnejše pa je, da smo na področju preskrbe s krvjo samozadostni, torej da v celoti pokrivamo potrebe lastnega zdravstva po krvi.

Lahko se pohvalimo z dobro razvitim krvodajalstvom, dolgo in uspešno tradicijo, dobro zgrajenim sistemom, zadostnim številom krvodajalcev in visoko pripravljenostjo ljudi za dajanje krvi.

Na podlagi letnega načrta Zavoda za transfuzijsko medicino Ljubljana smo v avgustu organizirali tretjo terensko krvodajalsko akcijo v »Galaksiji« v Trebnjem in na OŠ Šentrupert. Prvi dan je prišlo na odvzem krvi 173 krvodajalcev, drugi dan 141 in 80 v Šentrupert, kar je skupaj 394 krvodajalcev, od tega jih je kri prvič darovalo 12.

Hvala vsem, ki ste darovali kri, in prostovoljcem Rdečega križa, ki so pomagali pri organizaciji akcije. Vabimo vas še, da se udeležite naslednje krvodajalske akcije in tako pomagate bolnikom, ki pri svojem zdravljenju potrebujejo kri.

Kri je nenadomestljivo zdravilo, je najdragocenejše, kar lahko podarite.

Katja Strmole, sekretarka RKS-OZ Trebnje



Šentrupert po odzivnosti v programu SVIT visoko nad povprečjem

Program Svit je državni presejalni program, ki je namenjen zgodnjemu odkrivanju oz. preprečevanju raka debelega črevesa in danke. Slovenija ga je sistemsko uvedla leta 2009.



Podatki registra raka RS kažejo, da se rak debelega črevesa in danke začne izraziteje pojavljati ravno v starosti od 50. leta dalje in je po umrljivosti zaradi raka na tretjem mestu, se je pa v času od uvedbe programa že nekoliko znižala. Program Svit je zastavljen kot učinkovito sredstvo za zmanjševanje umrljivosti zaradi raka na debelem črevesu in danki, seveda ob pogoju, da se vanj vključi vsaj 70 % vabljen

ne populacije.

Od 1. januarja do 30. junija je bilo v Sloveniji v program povabljenih 160.592 oseb, izjavo o sodelovanju je vrnilo 104.658 oseb (65,41 %), v zdravstveni regiji Novo mesto pa je bila odzivnost 66,91-odstotna, kar je rahlo nad slovenskim povprečjem. V ZR Novo mesto je bilo v pro-

gram povabljenih 10.679 oseb, od tega 5.267 moških in 5.412 žensk. Izjavo o sodelovanju je vrnilo 7.135 (66,91 %) oseb, od tega se je odzvalo 61,25 odstotka moških in 72,41 odstotka žensk. Med 17 občinami je najboljši odziv ravno v občini Šentrupert (81,52-odstoten), pri čemer se je na povabilo odzvalo 70 odstotkov moških in 92,55 odstotka žensk.

Program Svit je edini program, s katerim lahko zgodaj odkrijemo raka na debelem črevesu in danki ali celo predrakave spremembe. Zato je pomembno, da se ženske in moški od dopolnjenega 50. do 74. leta starosti odzovejo vabilu v program, ne glede na pretekle izvide. Le z rednimi pregledi oz. sodelovanjem v programu lahko zmanjšamo breme tega raka, zato velja: »Sodelujte v programu Svit, programu, ki rešuje življenja.«

povzela P. K. L.

Vir: Nacionalni inštitut za javno zdravje, Center za zgodnje odkrivanje raka, Doroteja Kuhar, dr. med. spec., vodja skupine za nenalezljive bolezni

povše metal



Razvoj in proizvodnja zahtevnih kovinskih komponent.

POVŠE METAL d.o.o.

Prelesje 35, 8232 ŠENTRUPERT

T: +386 7 30 40 400

F: +386 7 30 40 401

E: info@povse.si

www.povse.si

Novo šolsko leto, novi izzivi

Jesen že počasi trka na naša vrata in oznanja, da smo že zakorakali v novo šolsko leto in tako napoveduje pestro dogajanje na našem centru.



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Svet se razvija in spreminja s svetlobno hitrostjo, z njim tudi tehnologija. Vse generacije, tako starejši kot mlajši, moramo slediti toku razvoja, se nenehno učiti in se privajati novim tehnologijam. Za vsako generacijo ponujamo kakovostne programe, ki jih izvajamo kompetentni zaposleni in zunanji sodelavci.

Že tradicionalno v mesecu septembru in oktobru potekajo vpisi v srednješolske programe s področja ekonomije, trgovine, gostinstva in predšolske vzgoje.

1. oktobra 2019 ob 9. uri pa bomo zakorakali v že 22. leto delovanja Univerze za tretje življenjsko obdobje Trebnje (UTŽO). Otvoritev bo tokrat v OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert. Tako se bomo od oktobra dalje srečevali na torkovih predavanjih, v krožkih in popotnih malh.

Še vedno se nam lahko enkrat mesečno pridružite na brezplačnih računalniških delavnicah v Krajevni knjižnici Šentrupert. Delavnice so del projekta VGC Marela.

Izkoristite lahko tudi možnost izobraževanja na številnih brezplačnih programih, ki jih sofinancirata Evropski socialni sklad in Republika Slovenija. Programi s področja računalništva in spoznavanja novosti digitalnih tehnologij, tečaji tujih jezikov in programi za osebno rast so namenjeni starejšim od 45 let in potekajo v okviru projekta Pridobivanje temeljnih in poklicnih kompetenc 2018-2022.



Vas zanima? Pokličite v svetovalno središče na našem centru na 07 34 82 108 ali se oglasite osebno in z veseljem vam bomo svetovali. Informiranje in svetovanje je za udeležence brezplačno, saj ju sofinancirata Evropski socialni sklad in Republika Slovenija. Več o izobraževalni ponudbi in drugih naših projektih dobite na www.ciktrebnje.si ali na CIK Facebook strani.

Tanja Vrčkovnik in Kristina Jerič, CIK Trebnje

Šentrupert

Glasilo Občine Šentrupert • Leto: XXI./3, jesen 2019 • USTANOVITELJICA: Občina Šentrupert, zanjo Andrej Martin Kostelec • UREDNIŠKI ODBOR: Petra Krnc Laznik, urednica, člani: Janja Jerovšek, Mateja Leban, Mojca Ramovš, Jakob Trček, dr. Jože Uhan, Liljana Jantol Weber • Avtor naslovne fotografije je Franc Pepelnak • GRAFIČNA PRIPRAVA in TISK: Piktogram d. o. o., Dobrova • Glasilo izhaja štirikrat letno • Naklada: 1150 izvodov • Glasilo je za občane Občine Šentrupert brezplačno.

Prispevke za zimsko številko časopisa pošljite do petka, 29. novembra 2019, na e-naslov glasilo@sentrupert.si. Priporočena dolžina je 1500 znakov s presledki vred. Fotografijo dodajte posebej, ne prilepljeno v word, ampak kot priponko vsaj velikosti 1024x***. Pripisite avtorja prispevka in fotografije. Uredništvo si pridržuje pravico od krajsanja in lektoriranja besedil. Anonimnih in ne več aktualnih prispevkov ne bomo objavili. V glasilu objavljeni prispevki izražajo stališče avtorja in ne uredništva.

Napovednik dogodkov

SEPTEMBER

sobota, 28. september 2019, ob 18. uri, Dežela kozolcev

Prvi Šentruperski večer

vabi TD Šentrupert

OKTOBER

torek, 01. 10. 2019, ob 9.00, galerija OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

Otvoritev študijskega leta UTŽO Trebnje

vabi CIK Trebnje

sobota, 12. 10. 2019, ob 8.30, zbor na trgu v Šentrupertu

20. Steklasova pohodna pot

vabi Planinsko društvo POLET Šentrupert

nedelja, 13. 10. 2019, ob 15.00, cerkev sv. Ruperta v Šentrupertu

Srečanje ljudskih pevcev in godcev

vabi KUD Mavrica, Vaški pevci

sobota, 19. 10. 2019, od 7.00 do 12.00, trg v Šentrupertu

Mednarodna humanitarna akcija Drobtinica

vabijo prostovoljci KORK Šentrupert

sreda, 23. 10. 2019, ob 18.00, galerija OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

Predavanje gozdarja Jožeta Praha z naslovom Gozd in turizem

vabi Knjižnica Pavla Golie Trebnje, Krajevna knjižnica Šentrupert

četrtek, 31. 10. 2019, ob 9.00, pri spomeniku NOB v Šentrupertu

Komemoracija v počastitev Dneva mrtvih

vabi ZB za vrednote NOB Trebnje, OO Šentrupert

NOVEMBER

petek, 1. 11. 2019, ob 14.00, pokopališče

ob molitvi za rajne tudi odprte grobnice grofov Barbo

vabi Župnija Šentrupert

DECEMBER

četrtek, 5. 12. 2019, ob 18.00, župnišče

Obisk Miklavža - miklavžev večer

vabi Župnija Šentrupert

sobota, 07. 12. 2019,

ob 9.00 s trga v Šentrupertu Miklavžev pohod v Jelovko in

ob 11.30 slovesnost v počastitev 77. obletnice ustanovitve
Zapadno-dolenjskega odreda

vabi ZB za vrednote NOB Trebnje, OO Šentrupert

nedelja, 15. 12. 2019, ob 17.00, dvorana Vinske kleti Frelih

Koncert Vokalne skupine Lilith

vabi Vokalna skupina Lilith

petek, 20. 12. 2019, ob 18.00, galerija OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert

12. tradicionalni novoletni koncert

vabi KUD Ženski pevski zbor Šentrupert

sobota, 21. december 2019, ob 17. uri, Dežela kozolcev

Božično-novoletni bazar: prodaja sezonskih izdelkov in pridelkov, voščilnic, darilc, kuhanega vina in čaja.

vabi TD Šentrupert

torek, 24. 12. 2019, ob 18.00, arena ob župnišču

Žive jaslice

Vabi mladina župnije Šentrupert

četrtek, 26. 12. 2019,

ob 10.00 v gostilni Jaklič Božično novoletni šahovski turnir

vabi Šahovski klub Trebnje, sekcija Šentrupert

ob 11.00 na trgu v Šentrupertu 29. Štefanov blagoslov konj

vabi Konjerejsko društvo Šentrupert

Tržnica (vsako prvo soboto v mesecu)

sobota, 5. oktober 2019, od 8. do 12. ure, Dežela kozolcev

sobota, 2. november 2019, od 8. do 12. ure, Dežela kozolcev

sobota, 7. december 2019, od 8. do 12. ure, Dežela kozolcev

Z lokalno tržnico želimo spodbuditi prodajo lokalno pridelanih živil ter izdelkov. Za prodajo ali promocijo se zainteresirani prodajalci prijavite do četrтка pred tržnico po e-pošti info@td-sentrupert.si ali telefonu 040 857 544 (Alen).

Vabi TD Šentrupert